

No és pas sols els carrers de Barcelona que cal netejar...

DELLANY A LA BIBLIOTECA DE L'ENREU BARCELONÉS

UNA TEORIA QUE SE'N VA PER TERRA

Al voltant del cas de Cuba

Hi ha una mena de fórmules que estalvien de pensar. Són tan llampants, fan tan bonic i d'una manera tan contundent, que no té pas res d'estrany que siguin acceptades a ulls clucs i sense la més petita ombra de discussió. Els que s'empenquen frases d'aquestes, potser queden molt descansats quan les han dites, i els que les repeteixen perquè se les creuen, si no descansen, almenys no es cansen, car no es prenen mai la molèstia d'examinar una mica detingudament la veritat i l'exactitud que hi pugui haver en la frase que ho explica tot. Però és tan còmode tenir una fórmula que tot ho resol, que bé es comprèn les poques ganes de procedir a analitzar-la, amb el perill de resultar falsa i haver-se de capficar a cercar aquella explicació que la fórmula còmoda no dona.

I precisament són els esdeveniments més complexos i transcendents els que es prenen d'explicar amb les fórmules més mancadades de base.

«El món va cap a la dictadura... i té: ara una dictadura desapareix. Novament la pedanteria gregària de certes persones es veu destarotada per la realitat que s'imposa. I és que sempre cauen dins el pecat de creure que el món s'atura, i que el que passa «ara» ja és «allà on va el món»; però el món es riu d'aquestes profecies estàtiques; en perpetu esdevenir, només es deixa interpretar a mesura que fuig. Dir: «ja que passa tal cosa, el món va cap a tal altra», és concloure per pura màgia. Un moment s'han dreçat sistemes dictatorials, coincidint dintre del temps. I bé, què vol significar, això? El que està a la vista i prou. No hi ha cap raó que ens autoritzi a creure que estem davant d'un corrent històric. Al contrari, tot fa creure que, quan la gent s'adona que «el món va cap a les dictatures», significa només que l'època de les dictatures ja ha passat. Un fet no passa a la consciència col·lectiva fins que ja clou el seu procés cíclic.

Hom parla de les dificultats amb què topen les democràcies parlamentàries i no s'adona de les que té de superar una tirania. Hi ha una petita diferència: una democràcia parlamentària pot equivocar-se sense comprometre la seva existència, i repetir les equivocacions fins arribar a un grau (que molt sovint no s'assoleix mai) d'anarquia absoluta. La democràcia pot anar tirant. La dictadura, no. És possible amb la condició que mai no s'equivoqui. Té, doncs, la vida molt primparada. L'únic recurs que li resta, sovint, és d'anar dilapidant la riquesa bàsica del país i crear un luxe i una prosperitat ficticijs. Però la farsa dura tot el que tarda la nació a sentir els primers símptomes de ruïna. És la història de Napoleó, i, en petita escala, del baró de Viver, alcalde llampant de la Dictadura de Primo. No falta qui diu que tota la brillantor del feixisme mussoliniista consisteix en un desgast de les forces vitals de la Itàlia; sinó que els resultats tardaran a palesar-se.

Però si a Itàlia l'Estat despòtic pot tardar molts d'anys a consumir el país (Lluís XIV, per exemple, va tardar més de cinquanta a dur la França a la misèria, després d'una esplendor, per bé que falsa, formidable), d'altres països tenen menys reserves. Cuba n'és un cas claríssim.

Treballada per l'enorme crisi de la indústria agrícola que passen les nacions americanes, es féu, de moment, la il·lusió de trobar un personatge providencial, el senyor Machado. I ara aquest bon senyor, després d'haver donat unes quantes injeccions d'arsènica feixista a la seva República, s'ha trobat que ja no tenia mitjans per seguir enlluernant i entabanant el seu poble. Llavors ha caigut.

Ha caigut, ens dirà algú, perquè no ha volgut o no ha sabut dur la repressió amb la màxima duresa. Però li respondriem que quan les coses arriben al capdavant i ha sonat l'hora de caure un règim despòtic, la força «per força» (i sigui'n permès aquest joc de paraules) passa al costat de la revolució. Com més soldats i més metralladores té el dictador al voltant del seu palau, més armes tenen els revolucionaris. Car la guàrdia de

corps ben aviat cedeix i s'afegeix a l'empena del poble. Fatalment el procés de descomposició d'un règim s'acaba així.

Per aquesta raó digué Pascal un dia que «la força mana el món, i la raó sucumbiria si no fos que la força, obligadament, fineix sempre per posar-se de la banda de la raó».

Quin fonament tenen, doncs, les afirmacions d'aquells que es precipiten i que, per estalviar-se el malestar produït pels crims de les persones fora de la llei, erigirien en criminal l'Estat, com una mena de monopoli, que, a canvi d'assegurar un ordre conforta-

El general Gerardo Machado y Morales

ble, pogués exercir tota mena d'actes immorals i dissolvents, encomanats fins aleshores als delinqüents i a les forces anàrquiques?

No. Quan diuen això que «el món va cap al feixisme», més que expressar una convicció formulen un desig. Al fons de llur ànima els repugna tot el fons seriós, laboriós, veritable de la vida moral i política. Són els que somien eternament a tenir la paella pel mànec.

I cal desenganyar-se: el món no va ni cap ací ni cap allà. Ni les nocions d'honoradesa i de bretoleria no són encara anacròniques. Hi ha feixisme quan no hi ha dignitat. I l'únic remei que aconsellarem als que no cessen de demanar del cel pluges de foc damunt la terra i es planyen del temps, és el contingut en aquella resposta que donà uns anys enrera un sant baró a un d'aquests Jeremiesa farisaics:

«Procurem vós i jo comportar-nos com cal, i al món hi haurà dos poca-vergonyes de menys.»

De Dijous — a Dijous

Agafeu qualsevol diari de més enllà de les fronteres, si és que la secció estrangera dels nostres diaris us sembla massa poc proveïda, i veureu que a totes les gans capitals hi ha cada dia fets delictuosos: robatoris, atracaments, assassinats, etc. Res d'estrany, doncs, que n'hi hagi a Barcelona. No us esvèreu, no anem a proposar una resignació com davant d'un fet inevitable. Perquè, si la delinqüència, com la malaltia, no és evitable en absolut, ho és almenys en proporcions que podem ben dir que a Barcelona són gairebé completament desconegudes.

Diversos diaris s'han queixat d'uns reportatges apareguts darrerament en certes publicacions franceses cultivadores de la truculència, els quals reportatges eren dedicats a Barcelona, i més concretament, a la púrria de Barcelona, formada per elements indígenes i forasters. Realment, aquests reportatges són exagerats, a més a més de parcials. L'enviat especial que ve a descobrir-nos — i en vénen una colla cada any —, no sols no més es dedica a descriure els barris baixos de Barcelona, sinó que de passada hi veu unes coses que només existeixen en la imaginació truculenta del que les escriu.

Però, així i tot, aquests reportatges tenen un valor; potser no són tant els creadors d'una mala fama gratuïta de tan excessiva, com el resultat d'una fama fonamentada en els medis de la púrria internacional: la de la facilitat amb què és possible a Barcelona viure impunement al marge de la llei. Hem dit fonamentada, i ens sembla que no cal demostrar la veritat de l'adjectiu.

Una colla de fets antics, que han augmentat progressivament aquests darrers temps, n'és una bona prova.

De bastant de temps ençà, Barcelona és un refugi de criminals reclamats per la justícia d'altres països, de criminals no reclamats per la d'ací, traficants de blanques i de drogues i, en general, de professionals de totes les professions que no figuren als anuaris ni a les guies telefòniques.

No cal ésser policia per adonar-se'n. Qualsevol persona una mica observadora i una mica noctàmbula pot haver-ho sospitat perfectament, i en molts casos pot haver arribat a la certesa absoluta de la inconjessabilitat total dels mitjans de vida de tot de gent més o menys coneguda de vista.

Això és, naturalment, feina de la policia, però no de la policia repressiva, sinó de la preventiva, de la policia de costums, que ací és gairebé inexistente o tan migrada i mancadada de mitjans que és com si no existís.

El govern de la República ha construït un instrument preciós, que sols mereix elogis tant pel concepte que l'inspira com pel procediment de la seva aplicació: la llei dita de vagos i maleantes, que a tots s'ens ja tard que no sigui aplicada com més intensament i extensament millor.

El dia que això es faci, hi haurà algunes sorpreses, de l'ordre de la que ha produït saber la posició social dels que intentaren atracar el restaurant Or del Rin, que no és pas el primer cas de nois de famílies benestants lliurats a la delinqüència per a subvenir a llurs despeses de plaer o sumptuàries.

Barcelona és prou gran perquè sigui relativament fàcil passar desapercebut, però no n'és prou perquè sigui impossible que tothom es coneguï una mica i hom quedi parat del tren de vida d'unes quantes persones que no se sap ben clarament d'on treuen els mitjans per a portar-lo. No tota la delinqüència i totes les coses tèrboles han de sortir precisament d'aquell tros de ciutat que Milans del Bosch batejà de barri xtns.

El dia que una bona policia de costums es dediqui a aquesta feina d'investigació, necessària en tota ciutat que vulgui netejar-se com més millor, no sols s'haurà donat un gran pas en el sanejament de Barcelona, sinó que la xafarateria trobarà un aliment de potins d'un rendiment crescutíssim. — C.

MIRADOR INDISCRET

Total, tres dies més

Lentitud en el traspass de serveis... Ens en queixem cada dia. De quin part és la culpa? De Madrid, evidentment — cuïta a dir tot-hom. Nosaltres també ho creiem així. Però alguna vegada — alguna, només — haurà estat culpa nostra.

Per exemple:
La reunió de la Junta Mixta de Seguretat que tindrà lloc aquesta tarda a Madrid, havia de celebrar-se abans d'ahir, dimarts.

En Pere Corominas demanà l'ajornament:
— Dimarts? De cap manera. A casa, el 15 d'agost fem tradicionalment una gran festa. No puc faltar-hi!

Es deixà la reunió pel dijous. S'és comprèn si o no se n'és. I els membres de la Junta Mixta de Seguretat ho són.

Un reportatge a temps

Periodistes i cinematografistes han tingut, la setmana passada, un bon tema estival: la suposada estada de Marlene Dietrich a la Costa Brava.

Un reportatge a *La Publicitat* del nostre company Joan Tomàs va fer desaparèixer a temps aquest curiós serpent de mar que tenia inquieta molta gent i anava engrèixant-se que era un gust.

Precisament el dia en què es publicà l'alludit reportatge, un cinematografista tenia ja hora donada, al migdia, a un empleat de la casa Paramount per a anar a la Generalitat i a l'Ajuntament i tractar d'organitzar un magne festival benèfic a Montjuïc. Després, lligats ja els caps, havien de marxar a convèncer Marlene Dietrich...

D'altra banda, un col·laborador d'un setmanari gràfic de Madrid estava també a punt, el mateix dia, de sortir a entrevistar la famosa creadora de *Xangai Express*.
En Tomàs els estalvià la planxa.

Una guitarra sencera

Quan el senyor Tomàs i Piera, gerent de *La Humanitat*, veïa anunciar a *La Publicitat* un reportatge amb el títol *He vist Marlene Dietrich...*, s'aixecà de la seva taula d'una revolada i es presentà a la redacció: — Aquests de *La Publicitat* — exclamà —, ens han trepitjat això de la Dietrich. Tant com us ho deia que anés un redactor a visitar-la!

— Deixi aquest assumpte per mi — féu En Rué —. Nosaltres quedarem bé i *La Publicitat* en ridícul.

En Rué creia que Marlene Dietrich es trobava, en efecte, a la Costa Brava i que *La Publicitat* inseriria un interviu amb l'artista...

Aleshores, va redactar una informació on, després d'afirmar que Marlene Dietrich estava ací i de descriure adhuc les cambres de bany de can Sert, transcriví unes paraules d'ella, dites al suposat redactor de *La Humanitat*, negant autènticitat a tot interviu amb la cèlebre estrella.

— Els aixafarem la guitarra! — manifestà En Rué als seus companys de redacció, en haver-los llegit les quartilles.

La resta és cosa sabuda. A *La Publicitat* no aparegué tal interviu amb Marlene Dietrich, sinó tot el contrari, i *La Humanitat* havia de declarar, l'endemà, que estaven atabalats i que la informació del dia abans havia estat engiponada prenent peu del que se'ls havia contat.

Poca imaginació i poca lectura

En Rué, demostrant tenir menys imaginació o inventiva que la que sempre havíem atribuït al senyor Buendia i Gassol, de la seva creació, havia presentat als lectors la Marlene Dietrich de *Marroc*.

«Un ploma suau, una boina... I, a estones, uns ulleres negres.»
I havia afegit:

«La curiositat femenina no va quedar sa-

tisfeta fins a comprovar un extrem: no, no portava pantalons.»

Si En Rué hagués passat els ulls per la premsa francesa, hauria trobat en més d'un periòdic, aquesta fotografia de Marlene Dietrich a Antibes, que reproduïm, i hauria pogut fer una descripció més original i certa.

A més, hauria llegit a *Comedia* de data 7, o sigui quatre dies abans de publicar la seva informació, un interviu amb la protagonista de *L'Angel Blau*, ja a París. I al *Paris-Soir* d'igual data, que és el que sortí a París el dia 6, diumenge, un altre petit interviu en el qual es manifesta ben clarament que Marlene Dietrich arribà a París dissabte, procedent de la Costa Brava, que no és el mateix que Brava.

En Cyrano i altres setmanaris i en les

cròniques de les platges de molts diaris, també hauria trobat un gran nombre de detalls referents a l'estada de Marlene Dietrich a Antibes i Cannes, com el de la frequent assidues amb què l'acompanyava l'escriptor Henri Duvernois, el que no es separava mai del seu fill, dels seus dos gossets i d'un petit cocodrill, etc., etc.

Ah, no hauria pas tingut necessitat En Rué — bon periodista — d'enredar-hi En Rubió i Tuduri!

El marit, indemne

No sabem si En Melcior Font va anar a Calella de Palafrugell amb l'Alavedra o bé si simplement va escoltar de llavis d'aquest el relat de l'estada de Marlene Dietrich a aquell poblet.

El cert és que En Font ha explicat a més d'una persona, no solament que havia vist i parlat amb Marlene Dietrich, sinó adhuc que hi havia sopat.

Per fortuna, l'Utrillo junior ni va anar a Calella ni va sentir explicar a En Font això del sopar.

Ho hauria tornat a contar i...
Pobre marit de Marlene Dietrich!

Una nova Unió Patriòtica

Ja fa mesos que s'anava concretant dins l'ambient del partit governamental de Catalunya la naixença d'una nova Unió Patriòtica.

La lluita dels «Estats Catalans» marcà un nou senyal en el desviament del catalanisme oficial. I ara, finalment, tenim consumat el fet que no deixa lloc a dubtes: el famós telegrama signat per uns significats militants de l'Esquerra, demanant a un membre del poder central la seva intervenció quant a una personalitat del separatisme català.

Ara veiem que no deixa de tenir certa raó aquella facècia d'alguns ciutadans, en el lloc de dir «Esquerra Republicana de Catalunya» ja fa uns mesos que l'anomenaven «Unió Patriòtica Republicana».

Més fraccions, encara?

En aquest famós telegrama alludit, signat per elements destacats del partit del senyor Macià, s'hi podia llegir «miting reaccionari ahir Centre Dependents».

Es a dir: un miting reaccionari en el qual prengueren part Ventura Gassol, Jaume Agudé i d'altres rellevants personalitats de l'Esquerra.

Ens plauria saber què en pensa d'aquest qualificatiu el company Manuel Brunet i, encara més, el conseller de Cultura, l'alcalde i satèl·lits que els acompanyaven.

No serà, tot plegat, que un nou grup — un altre! — va naixent dins el partit de les contradiccions?

Floretes de la política

Manuel Brunet, segons que ho contà a *La Veu*, rebé un present d'una «dona esquerrana» consistent en un morralet fet de randes i de llacs i ple de garrofins autèntics.

L'altre dia, a propòsit d'això, al jardí de l'Ateneu Barcelonès i en ocasió de passar-li pel davant el comentarista de la Lliga Catalana, la feminista Maria Teresa Gibert digué amb veu prou forta:

— Segons quins llegums, costen molt de

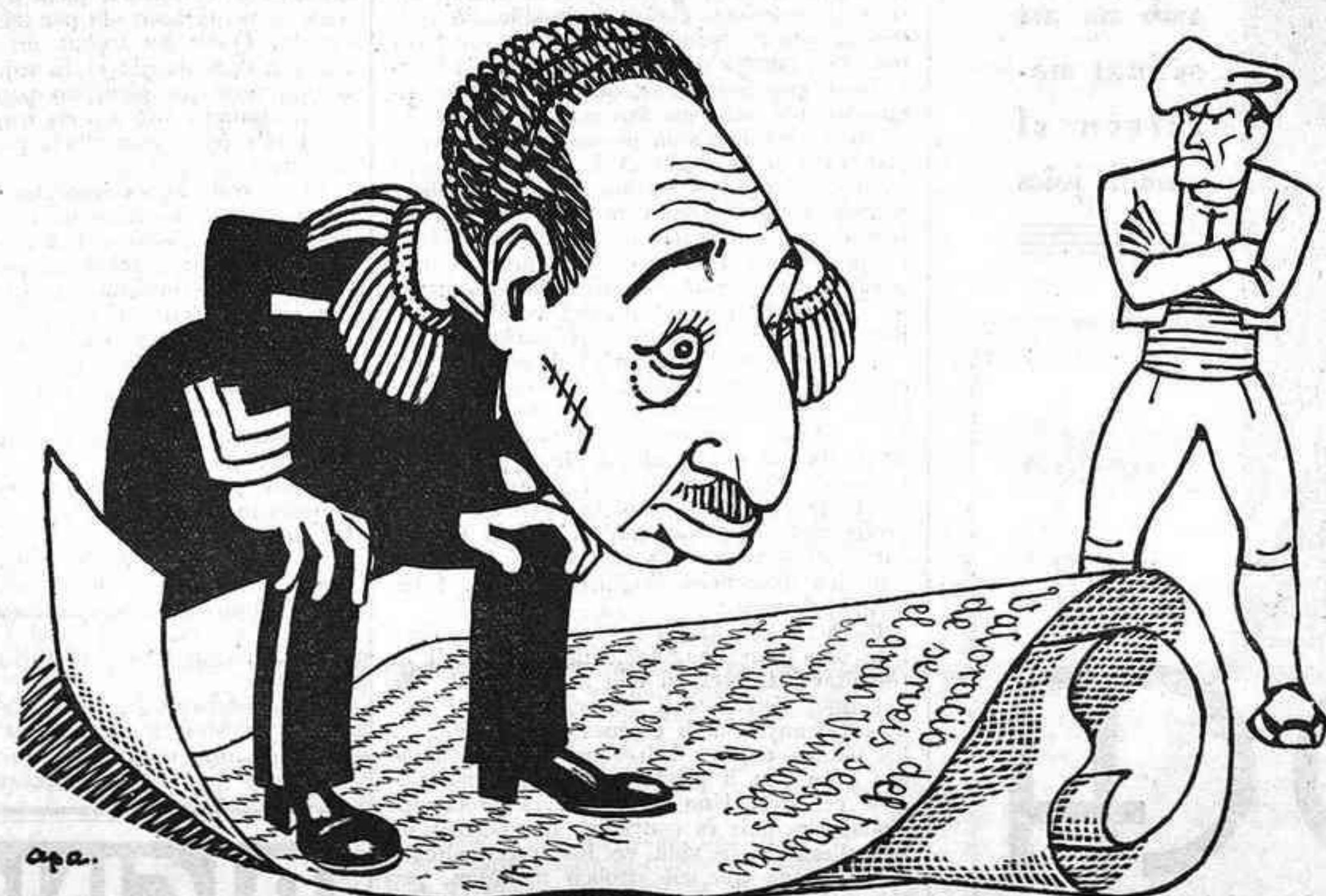
pair.

Manuel Brunet es girà en rodó i, amb la seva acuitat acostumada, replicà:

— Perdoni una pregunta potser indiscreta, gentil senyoreta: no l'han admesa encara

al Cos dels Mossos d'Esquadra?

— Per Comès s'ho escoltava tot rient i menjant-se tres sandvitxos un darrera l'altre...

— Caram... la veritat, no me n'havia adonat!
— No se n'havia adonat! Això ja "rabassa" la mida!

Més sobre el Cens de Professors

Manta vegada, en aquestes mateixes columnes, hem parlat del Cens de professors per a l'ensenyament de la llengua catalana...

Els cacauets i els intel·lectuals

Els dirigents de l'Orfeó Calellenc, amb motiu de la visita d'alguns intel·lectuals, van donar ordres terminants al propietari del «vapor de cacauets»...

Productors d'èxits

Entre les activitats més pintoresques i invertebrables podríem assenyalar la de caporal de claca. En una representació teatral d'una obra d'En Gual...

La «Soli» està malalta

Entre l'organització actual dels obrers, sovint es fan recaptats voluntaris de diverses menes. Un cop per als presos, un altre per a un manifest...

Es celebren unes coses...

Així començava una notícia d'El Noticiero del dia 7: «En un bosque conocido por San Gerónimo, en la parte alta de la barriada de Gracia se celebró un incendio...»

El món dels excursionistes

Qualsevol dissabte a la tarda o al vespre si us escau trobar-vos pels voltants de qualsevol estació de ferrocarril de Barcelona...

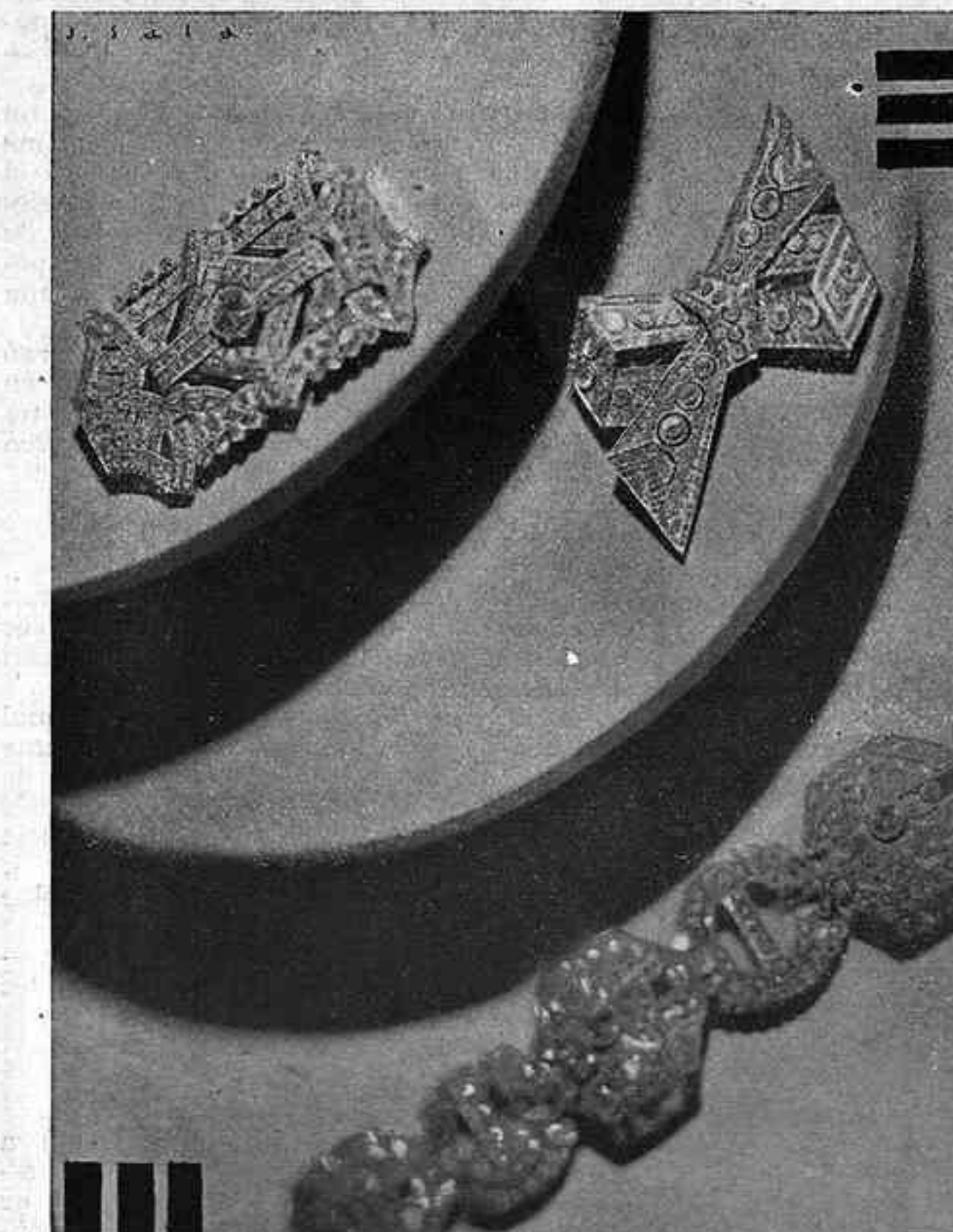
Amb segons qui us ensepeguen a parlar, si veu que l'escolteu atentament, us parlarà de la conveniència de coordinar tots els esforços escampats i la necessitat d'un mètode constant per a les activitats excursionistes.

Dos excursionistes arqueòlegs cercant àmfors romanes (Foto Fort)

llisa del paviment de l'estació i per la cara esmolada de l'empedrat atapeït, els fa adoptar un aire pintoresc enmig del monòton fons dels vestits de ciutat que emmarquen les sales d'espera. Ja es veu a primer cop d'ull que són esportius i, com tots, tenen la mania de provocar l'admiració...

fer un àpat a Montcada o a Sant Cugat. —Aquests són excursionistes bords que només serveixen per desacreditar-nos. Fan taboia en tots moments, no tenen cura de no embrutar les fonts i recollir els papers, canten desafortunadament en el tren, malmeten les viandes dels pagesos i no senten la responsabilitat moral de l'excursionista.

Només les pedres engalzades amb un art refinat mereixen el nom de joies

J. ROCA JOIER Rambla del Centre, 33 Passatge Bacardí, 2

les masies i procura escatir la seva edat i la seva importància arqueològica, ell fa parlar el masover. —No hi expliquen contes de bruixes ni de lladres famosos que per act haguessin fet de les seves? —Oh bé, prou; mireu, en la cova de l'Andal, que està al bell mig d'aquell cingle que es veu allí baix, una vegada...

Els mitjons al garró. —Quan érem menuts, ens feien anar amb pantalons curts i mitjons a tot drap. Aleshores, dintre del nostre instint de criatures, teníem una certa tendència cap a la correcció i fins si voleu cap a l'elegància. Us feia una positiva angúnia anar amb els mitjons al garró; sentíem una incomoditat, una mena de fred estrany, i la nostra situació resultava poc aïrosa. Quan se'ns trencava una lligacama passàvem un disgust, i aquella tarda — si la desgràcia s'esqueia una tarda — les parets del col·legi ens resultaven més sinistres que mai, i el berenar no ens acabava de fer profit. Jo recordo que en època de vacances, quan anava com un desesperat darrera les papallones, els espia-dimonis, els escarabats, els pregadéus i tota mena d'insectes, i naturalment la fallera entomològica em feia oblidar l'etiqueta, la meua mare em clavava grans escàndols si em veia amb els mitjons al garró, o plens d'aquelles herbes incòmodes que en diuen panissola i que fan una gran picor a les cames.

GUTENBERG, S.A. Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques. Agullers, 1 i Via Laletana, 4. Tel. 15524 - BARCELONA

RICINO GOLOSO DELICIOSO PURGANTE

ELS HEROIS DEL TIPISME

Ha mort l'Escolà

Aquell que en la diada de Sant Joan o per les festes de la Candela hagi presenciat a la Plaça del Blat de Valls les dues torres de castellers enfilant-se en pugna aferrissada. L'una colla esperonant l'altra, sabrà qui era l'Escolà.

L'Anton de l'Escolà, mort suau, i l'Isidre de Rabassó, mort fa pocs anys, són dos símbols.

Octogenaris i tot tots dos, sentien encara glatir el cor, inflar-se les venes d'entusiasme,

Els han dedicat la vida al sosteniment d'una tradició, sense guany material, arribant a la vellesa amb la mateixa fe, el mateix entusiasme de la joventut, veient fills, veient nets, veient gendres inflamats de la seva mateixa passió.

I malgrat tractar-se d'uns atletes que s'hi dediquen desinteressadament, no s'ha intentat fer del castell un objecte d'esport. Mentre un boxador cobra milers de pesetes per a partir la cella del rival, a casa

Mirant a fora

La història a mida

Quan Mustafa Kemal va imposar una mena de racisme turc als professors d'història (arribava a «demostrar» que el grec és un dialecte turc, i altres coses per l'estil), i féu dimidir algun recalitrant, no mancaren savis alemanys per protestar-ne. Però vet aquí que ara el ministre de l'Interior del Reich publica unes adreccives per a l'ensenyament de la història que no tenen res a envejar a les del Ghazi. Copiem un tros del resum que en fa la Vossische Zeitung: «Els manuals hauran de començar per la prehistòria de l'Europa central (època glacial) i mostrar com races ben definides, Neanderthal, Aurignac, Cromagnon, han creat unes civilitzacions igualment definides: es farà veure que, des d'aquesta època, la civilització és una creació de la raça. Aquest fet ha estat enfosquit més tard, però no suprimit, per les barreges de races. Amb el començament de la protohistòria (època postglacial) s'estenen per Europa les races nòrdica i falianna. La història d'Europa és obra dels pobles de raça nòrdica, l'alta cultura dels quals no sols és testimoniada pels dipòsits de les edats de la pedra i del bronze, sinó per documents dels quals la ciència pot treure conclusions espirituals, en particular pel que fa a la llengua nòrdica o indogermànica, llengua evolucionadíssima que substituí totes les altres d'Europa.

«Des del cinquè mil·lenni abans de Jesucrist, els nòrdics prenen el camí d'Àsia menor i d'Àfrica del Nord. La primera gran influència que s'exerceix sobre l'Àsia anterior és obra dels hindús, dels medes, dels perses i dels hitites, pobles vinguts del nord i de raça nòrdica. Els alumnes han de seguir el destí d'aquests pobles com essent el de llurs antecessors, que sucumbiren finalment per la barreja d'altres sams, no sense haver creat grans civilitzacions a Pèrsia i a l'Índia.

«La història grega ha de començar a l'Europa central. Cal insistir sobre el fet que els grecs són els nostres més pròxims germans de raça: així s'explica la nostra comprensió íntima de l'art grec, en oposició als arts xines, japonesos, mexicans, etc. En tant que conquistadors, els grecs nòrdics constitueixen la classe dels senyors en els països conquisats, i la lluita de classes reposa en realitat sobre l'oposició de races.

«Així mateix es començarà, en l'Europa central, la història dels pobles nòrdics d'Itàlia. Els mostrarà que la lluita entre patricis i plebeus no és més que una lluita de races, d'on la resistència vivíssima dels primers a concedir als segons la igualtat matrimonial.

«La significació de les grans invasions germàniques dels primers segles de l'era cristiana resideix en el fet d'haver aportat, en la barreja de races de l'Imperi romà, un aflux de sang nòrdica fresca. Per això la civilització de l'Edat mitjana només ha florit allà on els germànics s'han instal·lat: Itàlia del Nord, Espanya, França, Anglaterra; però no a la Itàlia del Sud ni als Balcanos.

«Els varegues dugueren massa poca sang germànica a Rússia perquè pogués néixer-hi una civilització. L'esplendor de la cavalleria a l'Edat mitjana, a l'Europa de l'Oest, del Centre i del Sud, només es pot explicar pel fet que en totes aquestes contrades les classes superiors de la societat eren compostes de germànics.»

«El príncep Metternich, enemic i tot de Napoleó, parlava així de les seves febleses: «Bon fill, bon pare, amb les nuanques que l'on reconreix dans l'intérieur des familles bourgeoises, il souffrait des débordements de quelques-uns des siens sans déployer une force de volonté pour en arrêter le cours.» Stendhal sostenia que si Napoleó hagués estat sol, ell hauria estat més tranquil i França més feliç. I Rederer afegeix que Napoleó deia: «Els meus parents m'han fet més mal que el bé que jo els he fet. Tots han tingut regnes que no saben governar o em comprometen parodiant-me.»

L'única que li corresponia era la seva mare; l'única desavinença entre ambdós, era que ella no volia despendre les rendes que el fill li havia assignat, Napoleó somreia quan sa mare li responia: «Si un dia us he de tornar a mantenir tots?» «Madame Mère és una digna dona», deia el seu fill. Ella i Paulina les trobem després al costat de l'emperador a l'illa d'Elba.

Louis Forest

Louis Forest, que acaba de morir, havia fet novella, teatre, política i periodisme. En aquest darrer aspecte, havia fundat L'ani, mateur des temps nouveaux, periòdic enemic jurat de l'estatisme, i s'havia fet cèlebre des del Matin pels seus Propos d'un parisien.

Polític, en un acte de la campanya electoral fou interromput per un espectador: «Sou partidari de l'ambaixada al Vaticà? Per què esteu, per Herriot o per Poincaré? «Sóc partidari de la construcció de clavegueres i de la supressió dels passos a nivell — respongué el candidat.

Aparicions a Beauraing

Per les parets de Brusselles havien aparegut uns cartells que deien: «Tothom a Beauraing el dissabte 5 d'agost. Viatge en autocars confortables: 50 francs anada i tornada, i aparició.»

Tots els habitants de Beauraing venen o lloquen una cosa o altra: eslatetes de la Verge, medalles, cintes, banderetes. Dotzenes d'hostalers improvisats s'han establert d'un dia a l'altre. S'ha desvetllat una febre d'exploitatció increíble. Un indigena, no sabent què explotar, ha construït en un camp quatre barraques de posts, hi ha posat un cossí a cada una, i un rètol a fora que diu: «W. C.: 25 céntims.»

En passar davant de la gruta, els fidels tiren diners o billetes embolicant una pedreta. Un periodista belga ha comptat onze mil francs. El primer dia, la desfilada durà divuit hores, i quinze el segon.

Algú ha assegurat que un dels miracles que s'ha produït, és que no hi ha hagut cap persona aixafada durant aquestes diades famoses.

André Maurois publica actualment les seves impressions sobre el greu problema de l'atur forçat als Estats Units, que Roosevelt vol animar.

Hom sap que hi ha molts milions de sense feina, que costen molts dòlars a la caritat pública i a la privada; que tot va malament, fins l'agricultura: precisament han estat els grangers els que han pres actituds més vives davant la crisi. Per què? Aquesta definició humorística, que Maurois diu treta d'un petit diccionari de la crisi, ho explica bastant:

«GRANJA. Extensió de terra laborable voltada de creditors per totes bandes i coberta d'hipotecues, sobre la qual una família de set persones prova endebar-se de subvenir les necessitats d'un auto d'ociós que té el dipòsit de benzina buit.»

Una bona definició

André Maurois publica actualment les seves impressions sobre el greu problema de l'atur forçat als Estats Units, que Roosevelt vol animar.

Hom sap que hi ha molts milions de sense feina, que costen molts dòlars a la caritat pública i a la privada; que tot va malament, fins l'agricultura: precisament han estat els grangers els que han pres actituds més vives davant la crisi. Per què? Aquesta definició humorística, que Maurois diu treta d'un petit diccionari de la crisi, ho explica bastant:

«GRANJA. Extensió de terra laborable voltada de creditors per totes bandes i coberta d'hipotecues, sobre la qual una família de set persones prova endebar-se de subvenir les necessitats d'un auto d'ociós que té el dipòsit de benzina buit.»

AL MARGE D'UNA SUBHASTA

La dissort familiar de Napoleó

Dèiem en l'article anterior que Napoleó estimava intensament la seva família, mentre que els seus detractors han arribat a escriure: «Inhumà amb els germans, incoestós amb la germana», judicis no provats per documents i testimonis. El cert és que Napoleó pobre es sacrificà fins a l'extrem pels seus, i arribat a l'apogeu volgué que participessin de la riquesa i de la glòria.

Arribats de sobte a una situació inesperada, tots els germans de Napoleó es van

és gairebé el meu fill, i el casà amb Hortènsia. Per què la gratitud de Luís es canvia en odi al germà? Hi ha qui diu que sospità relacions entre la seva dona i el seu germà. El fet és que el 10 de juliol de 1810, Luís abandonà el tron d'Holanda, amb sorpresa general. Napoleó va saber-se contenir, i en les circulars del ministeri de l'Exterior excusava el rei d'Holanda allegant que afecte d'una malaltia crònica, no podia exercir el càrrec.

Paulina, per Lefebvre, i Carolina, per Mme. Vigée — Lebrun

creure reis de naixença. Llur estat d'ànim es resumeix en la confiança que Napoleó feia un dia a Bourrienne: «En vérité, à les entendre, on dirait que j'ai mangé l'héritage de mon père.» I Bourrienne afirmava que Napoleó trobava més dificultats a governar la seva família que el seu imperi. Li era molt difícil d'aconterament-los. Llucìa es planyia des de l'estranger de no poder ocupar un alt càrrec, Josep trobava injust d'esser només rei, Luís feia de rei màrtir. Jeroni es creia infeliç perquè tenia pocs diners per a les seves folles despeses, Elisa trobava mesquí el ducat de Toscana, Carolina aspirava a més que a un regne de Nàpols, la bella Colette patia de no poder-se lliurar als seus extravagants capritxos, i, per últim, Madame Mère es lamentava de no estalviar tant com desitjava. A aquest concert de precs i recriminacions — de vegades públiques, disminuïnt així el seu prestigi — l'emperador només oposava una resistència passatgera i acabava per cedir.

El príncep Metternich, enemic i tot de Napoleó, parlava així de les seves febleses: «Bon fill, bon pare, amb les nuanques que l'on reconreix dans l'intérieur des familles bourgeoises, il souffrait des débordements de quelques-uns des siens sans déployer une force de volonté pour en arrêter le cours.» Stendhal sostenia que si Napoleó hagués estat sol, ell hauria estat més tranquil i França més feliç. I Rederer afegeix que Napoleó deia: «Els meus parents m'han fet més mal que el bé que jo els he fet. Tots han tingut regnes que no saben governar o em comprometen parodiant-me.»

L'única que li corresponia era la seva mare; l'única desavinença entre ambdós, era que ella no volia despendre les rendes que el fill li havia assignat, Napoleó somreia quan sa mare li responia: «Si un dia us he de tornar a mantenir tots?» «Madame Mère és una digna dona», deia el seu fill. Ella i Paulina les trobem després al costat de l'emperador a l'illa d'Elba.

Josep, que tenia un any més que Napoleó i que aquest elevà al grau d'altess imperial, s'al·lià amb els enemics de l'emperador. «Què vol aquest Josep? — deia Napoleó a Rederer. — Qui l'entabana? No vol ésser príncep, les seves filles no saben que són emperador i em diuen cònsol.» Ja és sabut que Josep no va saber regnar a Nàpols i s'al·lià amb els espanyols.

El primer acte de Napoleó cònsol fou el nomenament de ministre de l'Interior a favor de Llucìa. Però aquest aviament es comprometé en un afer tèrbol. El general Mourau impedí que Napoleó fes el desentés i calgué revocar el ministre. Després del cop d'Estat del 18 brumari, Llucìa fou enviat d'ambaixador a Espanya, on es casà amb la germana del seu hostaler, la qual morí al cap d'un any de matrimoni. Tornat a París, es casà de nou amb una dona bellíssima però lleugera de costums. Napoleó, que no havent tingut fills encara, volia assegurar la successió al tron a través de la descendència de Llucìa, en ocasió del matrimoni d'aquest s'abandonà a una escena violentíssima i obligà el seu germà a sortir de França. Després es veieren a Màntua, en una entrevista cèlebre, el 12 de desembre de 1807. En sortiren renyits i no es tornaren a veure fins als Cent Dies.

Luís era el predilecte de Napoleó, que deia: «He donat a Holanda un príncep que

Jeroni, el més jove dels Bonaparte, no es girà mai contra l'emperador; fou rebec, originà conflictes, però hi restà fidel. Demanava perdó, prometia esmenar-se, però reincedia sempre. Per veure si s'adobava, Napoleó el féu entrar a la marina; però després d'una baralla amb el seu almirall, fugí a Amèrica, on es casà amb Elisabeth Patterson sense fer-ho saber als seus. En assabentar-se'n l'emperador, no reconegué aquest matrimoni, cridà Jeroni a París i assignà una pensió de seixanta-mil francs a la seva dona. Jeroni fou després nomenat rei de Westfàlia i es casà amb Caterina, filla del rei de Wurtemberg. Casat i tot, seguí la seva vida de festes, cavalls i aventures galants, amb profunda pena de la seva dona, la qual però li romangué sempre fidel.

La germana Elisa, com hem dit, no estava satisfeta del ducat de Toscana. Esperant-ne un de millor, mirava d'imitar el seu germà, fins al punt de vestir d'oficial i revisar les tropes. La seva vida íntima fou deplorabilíssima. Quan Napoleó començà a sofrir revessos, es decantà cap al seu cunyat, Murat, esperant que aquest tingues més sort.

Després d'Elisa es presenta en escena la pallida i ànguida Paulina, la dona més bella del seu temps, gelsa sobretot de conservar el títol de reine des colifichets. La seva beutat ha estat immortalitzada per l'escriptor Canova, que la retratà gairebé nua reposant en un llit antic. Per haver tolerat totes les fantasies sense fre de Paulina, que passava d'un amant a un altre, s'ha sospitat que Napoleó havia tingut amb ella relacions incestuoses. Però es diu que això és calúmnia d'un cortès que la contà a Luís XVIII, gran aficionat a les xafareries escabroses.

La seva germana Carolina fou l'enemiga més aferrissada de Napoleó. Insaciable d'honors, de diners i de favors, es posà a intrigar perquè la successió anés al seu marit. A aquest hi servint-se de la seva beutat, de la seva joventut, seduí Junot, amic d'infantesa de Napoleó, que aquest havia nomenat governador de París, i del canceller austríac, Metternich, creient que podria necessitar l'ajut de les potències estrangeres. Cal dir que Junot ignorava aquesta maquinació i es creia estimat per ell mateix. Posat al corrent de la intriga, Napoleó s'aconterentà d'enviar Junot a Portugal; i nomenà Murat rei de Nàpols.

Es increíble, però és així. Fou Carolina qui empenyí Murat a traïr la causa de l'emperador, fent-li abandonar el comandament de la cavalleria de l'exèrcit de Rússia i tornar a Nàpols. L'emperador es limità a dir al general Beauharnais, que havia d'anar a encarregar-se del comandament a Rússia: «Hauria hagut d'arrestar el rei de Nàpols per a donar un exemple; no té talent ni valor moral.»

Després de la seva temptativa de suïcidí, a Fontainebleau, Napoleó pronuncià aquestes paraules, carregades de raó: «No és pas la pèrdua del tron el que em fa l'existència insuportable. La meua carrera militar basta per a la glòria d'un home. Sabeu què m'és més difícil de suportar que els revessos de la fortuna? Sabeu el que m'esquinça el cor? És la baixesa, és l'horrible ingratitude dels homes.»

ATHOS NOVELLIS

Anton de l'Escolà, cap de la Colla Nova — Isidre de Rabassó, cap de la Colla Vella

quan l'espiguet de la gralla feia la passada pels carrers de la ciutat.

Com bons caps de colla, ells no faltaven a la Plaça a l'hora de carregar el castell.

Allí els vèiem fermes, serens, amb llurs clatells solcats d'arrugues, com la terra que ha soletat la ralla, ulls espurnejants de delit, mans nervudes engrapant les crossets (1), parant titànics a dosos, o disposant el lloc de cada xiquet.

Qui hauria gosat contradir-los! Sabien prou bé la resistència que oferia cada xiquet per a matar la balança i poques vegades es feia llenya quan ells dirigien o lligaven amb braç de ferro el castell.

Quin estímulo no eren aquells vells amb el seu exemple d'entusiasme i de fortitud!

D'aquests caps de colla de vuitanta a l'ensaneta (3) de quatre o cinc anys que coronava el castell tot fent l'aleia (4), totes les edats vèiem representades en els castellers. Els menuts fent l'ensaneta a mida que creixen baixen a aixecadors (5), a dosos, a quints, a quarts, a terços, a segons, o a agulles (6) o crossets, obedit disciplinats la veu paterna però enèrgica de l'intelligent cap de colla.

Els caps de colla vuitcentistes han mort!

Els foren els herois del tres i del quatre de nou de l'època bona dels castells en que la filla d'un casteller no podia casar-se amb un casteller de l'altra colla, a menys que s'empassés.

D'aquella època en que el pilar de cinc o de sis caminava carregat obrint el pas de la processó i resistint heroïcament per tal de posar la fita (7) més lluny que la colla rival.

D'aquella època en que la colla de la Muixerra i la del Roser (8) suscitàven acalorats apassionaments no sols a Valls, sinó al Vendrell, Vilafranca, Tarragona, Vilarrodró, i a Torredembarra.

D'aquelles èpoques que podien carregar un pilar de vuit, un tres o un quatre de nou i un quatre de vuit net (9).

D'aquells temps de lluita virulent i sangniant, no sols entre castellers, sinó entre partidaris d'una i altra colla, que es maltractaven irradament: «La Muixerra va per terra; la Roser va pel femé. — La Muixerra tot ho esguerra, — la Roser tot ho fa bé.»

Aquell qui hagi sentit les pintoresques discussions dels castellers a casa Xata o a casa Amada, aquell qui porti saba valença a les venes, que hagi vibrat d'èmocí en sentir la nota aguda de la gralla quan dona el senyal de victòria, o el crit d'esglai de tot el poble quan la torre humana s'esberla, ha de sentir amb dolor la mort de l'Escolà com un esquinç de la pròpia carn.

Quanta dignitat! Quanta fortitud! Quanta honradesa, la d'aquests caps de colla!

no podem crear un fons de previsió per al casteller que es bada el cap.

Vell i heroi acaba de morir el cap de la Colla Nova Antoni Fàbregas Galofré (a) l'Anton de l'Escolà, i gairebé ningú no se n'ha assabentat.

El dia que morí un guardameta, fins se n'haurà esment en l'estratosfera.

- (1) Crossets. — Els que refocen, els que formen la base o segons del castell.
- (2) Fer llenya. — Enfonsar-se el castell.

P. CATALA

Una colla acaba el «quatre de set» i l'altra fa el «pilar de cinc» a la Plaça del Blat de Valls

- (3) Enxaneta. — El nen que corona el castell.
- (4) Fer l'aleia. — Salutació que fa l'ensaneta aixecant el braç que marca la fi del castell.
- (5) Aixecador. — El penúltim del castell que es posa damunt dels dosos, i aquestes damunt de quints, quarts, etc., segons l'alçada del castell.
- (6) Agulles. — Els homes que formen el centre de la base del castell.
- (7) Posar la fita. — La colla que amb el castell carregat arribava més lluny per la seva resistència, podia gloriarse posant un senyal en la casa davant de la qual queia o descarregaven el castell.
- (8) La Muixerra i la Roser. — Els noms de les dues colles fins a més ençà de la mitja centúria passada. Avui són Colla Nova i Colla Vella.
- (9) Quatre de vuit. — És el castell format de vuit pisos format per sis anelles de quatre homes, aixecador i enxaneta. Pilar de vuit: És el pilar format per vuit homes l'un damunt de l'altre. (Fotos de l'autor)

Exit en la mida Corbates inarrugables Pijames a bon preu

JAUME I, 11
Telèfon 11655

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190 BARCELONA
Telèg.: "Carburas" Mallorca, 232 Telèfon 75015

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i doméstica : GENERADORS, BUIFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

UN FILM DE BORZAGE

"Adéu a les armes"

Sempre que aneu a veure un film de Frank Borzage ja sabem per endavant que us tocarà encarar-vos davant d'una obra original, davant d'un film que el menys que tindrà serà la gran virtut d'emancipar-se dels corrents habituals de producció, de marxar per camins verges i de no recordar-vos, per tant, cap dels cent i un llocs comuns del cinema americà. Frank Borzage és un dels pocs productors que no produeix sinó és sota l'impuls d'una inspiració fèrtil en troballes i en pensaments originals. Recordeu-vos, si no, dels seus darrers films. Podreu discutir-ne el seu valor absolut, però no podreu negar-ne la forta originalitat que revela sobre tot un afany de renovar-se. *Torrents humans*, *Liliom*, *Sang jove* i *Demà passat*, quatre exemples palpables del que diem. Films que us donen una innegable impressió de cosa inèdita, sense antecedents, i també que delaten una inspiració atrevida. Frank Borzage és d'aquells homes que han de trobar moltes dificultats en el curs de les seves tasques de director.

Tanmateix, encara que els atreviments de Borzage s'hagin traduït més d'un cop en seriosos fracassos comercials, l'autor d'*El setè cel* continua gaudint d'un gran prestigi en el món dels industrials del cinema. Ha guanyat més d'un concurs de directores i el seu talent és tan manifest que fins els homes més pràctics estan sempre disposats a considerar-lo favorablement. Res no ho demostra millor que la circumstància d'haver pogut treballar darrerament per tres firmes quasi simultàniament: la Fox, els Artistes Associats i la Paramount, oferint-nos sengles produccions d'aquestes marques, les quals veurem la propera temporada.

Mary Pickford, productora independent, ha sol·licitat el concurs de Borzage per al seu film *Secrets*, una història que ens trasllada a l'època de la colonització de l'Oest, època tantes vegades evocada pel cinema. La Fox té un film del nostre autor el títol del qual no ha estat encara fixat, i per a la Paramount Borzage ha rotat *Adéu a les armes*, que hem tingut ocasió de veure fa pocs dies.

Adéu a les armes és per damunt de tot un film d'amor. Hom podria replicar que tot en el cinema es resol en històries d'amor, però tots convindrem fàcilment a reconèixer que la mena d'amor que trobem en la majoria de les històries cinematogràfiques no és sinó una miniatura, una forma molt superficial, tot al més si voleu una traducció vulgar a l'abast de la capacitat sentimental de la majoria del gran amor en tant que el constitueix una passió totalment avassalladora d'una grandesa i intensitat com rarament es dona en la vida dels homes. En un amor d'aquest ordre devia pensar Manzoni quan deia que se'n parlava massa per tan poc que n'hi havia en el món. I diem tot això perquè el sentiment dominant que experimentem tot veient el film de Borzage, és de trobar-vos en presència d'una d'aquestes manifestacions passionals que es donen amb tots els caràcters d'un abandonament irresistible i fatal.

Com totes les històries literàries per l'èstil, es tracta aquí d'una passió contrariada. La guerra és el pretext comode per aconseguir aquest resultat. La història, no pas nova, de la infermera i del soldat, separats, units, altra volta separats, entremig de les mil contingències d'una vida singularment agitada i dominats sempre pel sentiment de la fragilitat de l'existència que comunica a llur passió una violència exasperada i un patetisme corpedors. Encara que la guerra sigui sempre present en el film, Borzage no ha abusat de les escenes bèl·liques. Home de *studí*, més amic de la concentració psicològica que de les grans figuracions de comparses i exhibició de maquinàries, ha concentrat tot el que se li exigia en aquest

aspecte, a fi segurament de donar al film una certa grandiositat, a la part central del film, on la guerra és figurada en una llarga i acompassada desfilada d'imatges de piruètia brillant, imatges que es succeeixen en un ritme sec i al so d'una música wagneriana, estrafeta amb nires al caràcter sorollós de les escenes, imatges que volen donar-vos la impressió d'alguna cosa d'irreversible i de fatal de quelcom que sembla, més enllà de la voluntat dels homes, oïr a un destí tràgic.

"Adéu a les armes"

Ja hem dit, de totes maneres, que tot això darrer en el film no és sinó secundari. No és un film de guerra, per bé que el tema sigui brillant de possibilitats fotogràfiques i fonogèniques, i com a tal resta extraordinàriament inferior a films com *Quatre d'infermeria* o bé *Res de nou a l'Oest*. És un film d'amor que acaba amb una peroració elegiaca d'inspiració si és no és pacífica. Aquest final és una d'aquelles coses amb que pensàvem en començar a parlar de l'originalitat de Borzage, perquè l'escena és atrevida, arran de la puerilitat, però s'imposa tanmateix pel sentiment que l'anima. Veureu l'escena final, en la qual el protagonista, que ha arribat just a temps després d'un peregrinatge ple d'incidents, just al moment de poder encara per últim cop besar la seva amada, agonitzant, com el so de les campanes de l'armistici, i de la música del *Tristany*, i sota un cel que els ocells amb gran bellugadissa tallen en totes direccions, pren la dona en els seus braços i avança com un somnàmbul cap al fons.

Aquesta passió excepcional neix de la manera més vulgar. La sensació aquella que diem de fragilitat de la vida empeny la dona, en una mitja inconsciència, a donar-se al soldat que passa i que ha estat gentil amb ella. És admirablement graduada i plena d'encerts psicològiques l'evolució d'aquest sentiment que, partint dels sentits, contamina l'ànima tota dels dos herois, Helen Hayes i Gary Cooper.

Certament, el film no té aquella concentració característica de films anteriors de l'autor. Hi ha escenes mortes, però n'hi ha, i bastantes, d'emocionants. És un film que probablement serà presentat amb mires a un èxit davant del gran públic i no ens estranyaria que aquest aplaudís, però no dubtem ni un moment que els nostres lectors puguin també trobar en aquesta cinta quelcom de bo per a ells.

JOSEP PALAU

Ja ho sabeu...

— que Jackie Cooper treballarà amb George Bancroft en *The Lone cowboy*?

— que el doctor Arnold Fanck emprarà la realització d'un film, *L'or etern*, que serà rotat al Mont Blanc?

— que la guerra que en 1928 oposà Pequín i Karbin serà l'objecte del film *A la fi del món*, realitzat per la Ufa?

COLISEUM

SYLVIA SIDNEY

EN

Confesiones de una Colegiala

TOPAZE

de MARCEL PAGNOL

Són dos films PARAMOUNT

PANORAMA

Perdem Sylvia Sidney?

Els americans, tan pròdigs en detalls i renysaments a propòsit del més petit escàndol del món del cinema, han estat, en canvi, més aviat laònics pel que fa a la marxa inesperada de Sylvia Sidney, que, treballant amb Chevalier en *The way to love*, havia abandonat el set sense fer soroll i tot seguit s'havia embarcat en un avió cap a Nova York.

Arribada a aquesta ciutat, l'estrella declarà que estava malalta, que els metges de la companyia no ho volien reconèixer, que havia estat operada de la gorja feia poc i s'havia de tornar a operar. «M'han d'extirpar una glàndula — afegí —, i segurament em quedarà una cicatriu inesborrable a la cara. Crec que la meua carrera cinematogràfica està llesta...»

Si així fos realment, la pèrdua per al cinema fóra de les més sensibles que caldria registrar.

El relleu sonor

Es parla d'una revolució en la tècnica del so. Abel Gance i Debré han imaginat un sistema d'altparlants que faran rajar de tots costats de la sala, les veus i sobretot els sorolls i la música. Gance pensa utilitzar-lo per primera vegada en *El vaixell fantasma*, multiplicant així els efectes de les escenes de mar i de multituds.

Segons els innovadors, no es tracta d'un truc suplementari, sinó d'una revolució de debò, comparable a la que representà la mobilitat de la càmera.

Així almenys ho asseguren els innovadors. Però, tanmateix, amb Gance cal anar una mica amb peus de plom. Potser quan es va empecar el trític amb què ens serví el seu *Napoleó*, també es pensava haver fet una revolució. No prejudgem, però, i esperem completament pacients la realització d'aquesta idea.

El cinema és un art

Innegablement, el cinema és un art. El que ha pogut fer negar-ho, és l'abundància de films estúpids. Però els mals cineastes no proven contra l'art del cinema, de la mateixa manera que els mals pintors no proven contra la pintura.

També ha donat arguments als seus negadors, el fet que el cinema volgués viure sovint de manlleus a arts veïnes, com el teatre i la novel·la, en comptes de bastar-se a ell mateix. I aquests manlleus l'han perjudicat.

Aquest perjudici és el que vol explicar el novel·lista i crític de cinema Jean Fayard en un article de la *Revue de Paris*.

La novel·la camina a poc a poc; li és de tota necessitat presentar els seus personatges en repòs, abans de fer-ho en les escenes cabdals. En canvi, el film els mostra. «Per això, no té temps per perdre i és inútil recer car els antecedents dels personatges, descriure llurs rostres i llurs vestits.»

Quant a l'ambient, l'habilitat del postor en escena pot evocar-lo en algunes imatges puixants i suggestives.

«Pel que fa a la successió dels esdeveniments, a llur encadenament? El cinema té els seus mitjans propis. La novel·la ha d'explicar sempre, ha de seguir el seu soic. El film procedeix per cops de teatre. Naturalment, cal inventar aquelles curtes escenes típiques a les quals generalment no acut l'escriptor... la claredat de la imatge permet l'ellipse en la narració, la supressió de les explicacions, comentaris i epílegs.»

Al teatre, calia que el cinema es limités a demanar-li actors que sapiguin parlar i autors destres en el diàleg. Però els postors en escena, per mandra, han preferit emparar-se en la xerrameca. I aquest és un dels motius que han condemnat el cinema a la mediocritat. Un altre motiu ha estat aquesta mena de demagogia consistent a afalagar el gust del públic, tenint en compte que els productors, quan pensen a definir el públic, prenen el més baix.

El cinema portuguès

Llegim que a Portugal tenen ganes de perdre's seriosament la creació d'una cinema nacional. S'acaba de fundar una organització que es fixa la producció de tres o quatre films l'any, i no solament susceptibles d'interessar a Portugal, sinó també d'adquirir una expansió internacional.

Per començar a fer cinema nacional portuguès, han estat cridats tècnics estrangers, i així, en les llistes de personal del «Bloco H. da Costa», al costat de noms com Lopes Ribeiro, Freitas Branco, Nunes das Neves, trobem Max Nossec, Heinrich Gärtner, Lippshütz, Phillippi....

El primer film es titularà *Corrida* i serà folklòric i pintoresc. Es desenrotllarà en els medis camperols i toreros de Portugal. Intèrrets: Nina Brandoa, Raul de Carvalho, Arturo Duarte, Alvaro Pereira, etc.

PUBLI-CINEMA

Passatge de Gràcia, 57. — Telèfon 79681

De les 3 tardes a la 1 matinalda

Reportatge Cineac de Paris

Carolina (Documental)

Noticiari Fox Sonor

Últimes informacions mundials

Codos i Rossi batcen el rècord mundial de distància

Campionat de natació a Sitges

A les mars del sud

Càtifa Màgica Movietone

DEL TEATRE AL CINEMA

"Le Sexe Faible"

Es molt bonic el teatre. Es molt bonic el cinema. Però per què posar-los sempre de costat? Es que per ventura es diu: Es agradable una dona? Es desagradable un home? Un home és un home. Una dona és una dona. El cinema i el teatre són dos arts d'un sexe diferent.

Precisem: el teatre és d'un sexe normal, tant li fa quin. El cinema és una mena

hem vist mai Monsieur Edouard Bourdet riure; alguns, es diu, l'havien vist somriure. D'ençà que rodem, tothom se n'ha quedat parat, l'hem vist riure.

Si, senyors; sap riure, li agrada la facècia, no és dur com tothom creia, és sever, però aquest és el paper que li pertoca.

Personalment experimento una joia infinita tornant a treballar amb aquests mateixos elements desfigurats.

Tinc la impressió d'haver viatjat i de retrobar uns pares que no han envellit; les

Victor Boucher i Mireille Balin en «Le sexe faible»

d'eunuc o d'hermafrodita (mena de fenomen). Tota comparació és doncs definitivament impossible (per mi).

Hem representat, els meus camarades i jo, *El sexe feble* durant més de dos anys amb un entusiasme d'artistes i una regularitat de burócrates, i ara rodem el mateix *Sexe feble* amb aquest mateix entusiasme i una irregularitat d'artistes. Si ha d' haver-hi una diferència, aquesta és l'única.

Digueu doncs, senyor Canons, què és el que es roda avui?

Es el petó, o és l'arribada de Pau, és l'ascensor o és la bufetada de la mare.

Aleshores, misteri: l'actor amb una d'aquestes senzilles paraules sap en quin estat ha d'estar; el que això representa com acció, entremig d'un desordre allucinant.

El cinema és una cambra de poeta amb elàstics sobre les cadires, buïlles per terra i geni per tot. S'hauria de poder batejar el cinema el Boig de la Casa, i el teatre, l'Ordre a la Casa. Feina nostra la de triar o de comprendre'ls bé tots dos: per la meua part, faig teatre com un senyor, i cinema com un infant.

El treball del cinema té aquesta particularitat sobre el teatre: és que està barrejat directament a la vida de cada un; autor, postor en escena, actors, estem allà reunits en una pensió de família.

El treball és la taula rodona, els nostres pensaments personals són a l'abast de tothom, vulgament hom es descorda, hom es coneix millor.

Al teatre hom no estima mai gaire el seu autor, car malgrat tot no està mai a prop de nosaltres, es queda a la sala.

Al cinema, està en escena, juga amb nosaltres.

Exemple: els meus camarades i jo no

dones són intel·ligents, els homes són alegs.

Jeanne Cheirel, de cara càndida, rondinaire, somriu, s'enfada, fa broma. Es creu sempre que esclatarà de ràbia o d'alegria: roda, és la veritat mateixa.

Suzanne Dantès és un violí de colors, el seu riure ve del camp i el seu enginy de la ciutat. Roda, i hom té ganes de viure amb ella.

Betty Stockfeld és una de les poques dones que tingui en el seu aire la intel·ligència d'un home.

Mireille Balin és una xicota que aporta al cinema una cara salvatge d'una beutat profunda, i Nadine Picard és la meua bella i petita germana a l'escena com a la ciutat.

Del costat del sexe feble:

José Noguero és un jove de debò, un veritable company, que encara em fa riure en un paper que ja he sentit set-centes vegades.

Fernand Fabre, d'ulls de pastor, serà ben bé en el film el meu germà més seriós de tots.

Davant de Philippe Hériot no ens atrevim a bellugar-nos, de por que no ens fiqui en un dels seus llíbres; d'altra banda estariem contents d'ésser abillats per la seva ploma.

I per últim, Monsieur Victor Boucher, el nostre director del teatre i el nostre amic del cinema, és el gran actor que ens ensenya a tots la simplicitat en el geni còmic.

Quin és el tècnic que realitza aquest somni meravellós, imitat de la nostra antiga realitat?

Es Robert Siodmak, i fabricar somni no està pas tan malament com això!

PIERRE BRASSEUR

"¡Que viva México!", d'Eisenstein

Troband-se a Hollywood, Eisenstein no es pogué entendre per a la filmació d'*Una tragèdia americana* segons la novel·la de Dreiser, i anà a Mèxic, a fer un film mostrant l'evolució del poble mexicà, des de les formes de cultura atzques, tolteques i maies, fins als nostres dies.

Eisenstein estava entusiasmat amb la seva feina, que acabà en 1932, i trameté els negatius a Hollywood, esperant d'anar-los a muntar ell mateix. Però les autoritats ianquis no permeteren l'entrada del cineasta rus al territori dels Estats Units, i hagué de tornar a la U. R. S. S.

El negatiu, confiat a una casa de Hollywood, fou — segons conta G. L. George — confiat a muntadors professionals. Aquests, per complir llur comès, acudiren al manuserit, però trobant-se en presència d'una mena de poesia en prosa, s'adonaren que no els serviria de gran cosa. En comptes de renunciar a la feina, destruïren l'original, transformant completament la història, no deixant subsistir res de les intencions de l'autor: en un mot, reduïren la simfonia filmada de la història mexicana que Eisenstein havia projectat de realitzar, a les proporcions d'una pobra història, novel·lesca i descosida.

I això ha estat presentat sota el títol de *Thunder over Mexico*, film del qual tothom ha lloat la fotografia, però ha discutit asprament l'escenari.

Waldo Frank, a propòsit d'això ha escrit: «La idea que algú que no fos el mateix Eisenstein muntés el film, és un ultratge a totes les regles de l'art. Un crim estètic com aquest no es pot justificar per cap consideració econòmica.»

D'altres han dit que la història és un «garbuix divertit» (a *cheerful ballyhoo*).

Actualment hom recull els diners necessaris per a readquirir el negatiu i lliurar-lo a l'autor perquè el munti al seu gust.

Ja per a rodar el film es creà la Collective Production, amb contribucions voluntà-

ries d'aplegar les quals s'encarregà Upton Sinclair. Eisenstein passà deu mesos a Mèxic i rodà seixanta mil metres de film. Però així i tot, éssent baratíssima la vida en les regions on visqué, el film resultà força barat.

"¡Que viva México!"

El grup comprenia Eisenstein, l'ajudant Alexandroff, l'operador Tissé, Morris Helsen i el poeta A. A. Leiva, coneixedor dels dialectes mexicans. El material, una càmera i dos reflectors. Els cinc actors guanyaven un peso diari i no es féu gran ús de la comparsa. En fi, a Hollywood es quedaren parats del preu de cost del film, raó per la qual no serà molt difícil readquirir el negatiu perquè Eisenstein pugui acabar l'obra tan ben començada.

Cristalls de Bohèmia, Vidres esmaltats

GALERIES SYRA

Diputació, 262 - Telèfon 18710

ACTUALIDADES

Rambla Catalunya, 37 - Telèfon 11701

- D'Aquisgran al Baix Rin Documental
- França Actualitats i Eclair Journal Les més recents notícies mundials. Manifestació de simpatia a Mèxic a Madrid. Inauguració de l'estació marítima de Cherbourg. Concurs de pesca.
- Notícia exclusiva L'ambassador francès és rebut a Rússia pel senyor Kalinin, etc.
- L'illa dels pingüins Documental d'aquesta espècie animal, de l'illa de Dassen, comentada en espanyol.

Sessió continua de 3 tardes a 1 de la nit
Temporada d'estiu, cada dia
Entrada única: 1 pesseta

EL TEATRE

Les crítiques d'Yxart

Què pensava Yxart del teatre castellà? Vegem-ho. Ens interessa més el seu parer sobre aquest punt que no sobre el teatre estranger, car és més directe i més viu.

El període que va des de començaments fins a mitjans de segle és un paisatge ericacat d'armadures, d'espases i duels, més o menys manllevats a la història.

Un autor, home cultivat i perspicaç, malda per a fer entrar aquell teatre per viarany normals. Ha treballat àdhuc amb l'exemple, intentant insuflar un alè humà a les seves obres; fracassa. Es tracta de Moratín. Un altre autor, el costumista Bretón, és considerat un element estrany al teatre.

El subheroisme, l'inflament declamatori, combinats amb la llulleria i l'espècie de les arenes, galvanitzen els públics. Amb aquests elements n'hi ha prou per a bastir els fonaments d'un teatre. Es enbadaques que Moratín i Larra s'esgargamellin protestant-ne. Ni els autors, ni els actors, ni els públics no en fan cap cas. Els actors, però, menys que els altres, car de no haver pogut recitar unes tirallongues de versos amb to inflamat s'haurien considerat deshonorats i haurien mort de passió d'ànima. Tots ells, des de Quintana a Grimaldi, l'inefable autor de *La Pata de Cabra*, passant per Tamayo i Hartzbusch, etc., es dediquen a traduir o a arreglar. I tot va com va. El que és, però, el to inflat, que crec una característica del tarannà del país, reflectida al teatre, persisteix. A través dels temps i de les diferències d'època, i passant per totes les fases i matisos aptes per a ésser-hi enquadrats.

Zorrilla és el que encarna aquest moment, el màxim exponent d'un teatre farcit de vicis, ple de nafres i gairebé orfe de tota qualitat teatral, que es fica dins de la història a tall de caçador furtiu i la matmet a graç.

Hi ha una obra, titulada *Recuerdos del tiempo viejo*, escrita per Zorrilla a les seves velles que és un document inapreciable de l'època. «Tot un caràcter, potser el d'una nació i de la seva literatura, s'hi presenta en mànecues de camisa», diu Yxart i probablement té raó.

Exemple: «En Cada qual con su razón — confessa Zorrilla —, vaig atropellar la història clavant a Felip IV un fill com una bandera». El *puñal del Godo* l'escriu en vint-i-quatre hores, sense parar, amb dues tasses de café al cos per tot aliment. L'argument és tret a l'atzar de la història de Mariana. A l'encapçalament de la primera quarantilla original escriu: «*Cabaña, noche, relámpagos y truenos lejanos. Escena primera.*» Després un nom. El personatge, però, que ha de dir? No ho sap. Però això és el de menys. Va escrivint. Ha d'acabar-ho. «Així s'escriu un drama, escrivint-lo abans de pensar-lo i donant-li forma a mesura que es va escrivint.»

En aquest procedir no veieu brillar amb esplendor una clàssica tendència a la improvisació, al típic sortir-se del pas a empenes i rodolons? Explica una literatura, una història i una política; ho explica tot. El més lògic, doncs, és que els autors procuressin bastir la carcassa dels seus arguments improvisats, amb les gales efímeres, però rutilants i de vegades engegadores, d'una retòrica detonant. L'una cosa havia de dissimular l'altra.

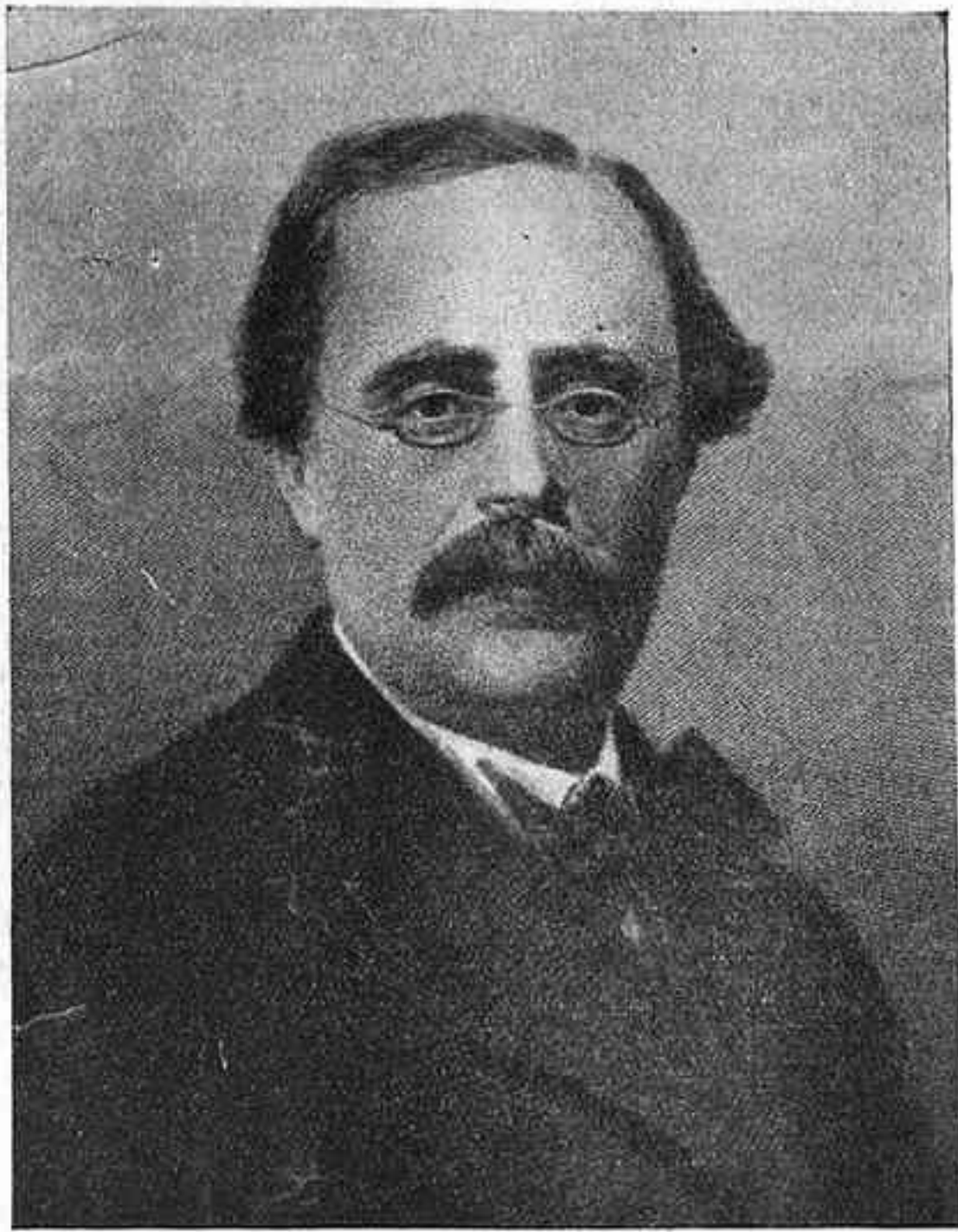
Contra d'aquest teatre típic es produeix una reacció, i dels escriptors influenciats pels corrents francesos. Es tracta d'un patèntes curt que en la perspectiva del teatre espanyol marca una desviació perceptible a penes i que, ultra les seves limitades proporcions, quedà ofegada per l'allau echegaraysca.

Echegaray és, en un major grau, la continuació de Zorrilla, i l'encarnació del teatre castellà típic del XIX. Ressorgeix amb ell el desembarament de la retòrica, de la inversemblança i de l'honor disposats a sotraguejar l'escena. Un fatalisme cruel, forçat si cal, que el dramaturg maneja com si es tractés d'un fuet de domador contra uns infeliços ninots, els quals, probablement, serien una gent molt pacífica i àdhuc assenyada si ell no s'hagués entestat a enfollir-los.

La esposa del vengador, En el puño de la espada, En el pilar y la cruz, En el seno de la muerte, etc., són espècimens curiosos d'una dramaturgia feta d'esgarips i d'udols.

Triomfa aquest teatre; abassega l'interès del públic; i els entesos el qualifiquen de genial. Al costat seu llanguix el de Galdós, molt més humà i amb una grandesa autèntica — quan no es recorda, però, de la política.

Entre el teatre típic de capa i espasa de

Antonio García Gutiérrez, autor d'«El trovador»

començaments de segle i el d'Echegaray no hi ha altra diferència que la dels vestits. Uns porten espasa i cuirassa; els altres duen levita o americana. Les passions són primàries, elementals; la manera d'expressar-les, grandiloqüent, oratòria. I és precisament aquest s'acabament el que obté la conformitat dels entesos; és degut justament a aquesta exageració que és qualificat de genial i li proporciona l'adhèsió del públic.

Més endavant aquesta mentalitat fàrcica d'heroïsmes estrafolaris, de somnis de conquestes i de tabús d'honor, desencana a conseqüència de les patacades rebudes arreu, s'arrecera en un humorisme en el qual dissimula la buidor i l'escèpticisme. És el teatre de Benavente. Hom es dedica a flirtejar amb les idees, amb els sentiments i amb les passions, per tal de matar l'estona i no avorir-se. Allò que hom en diu el *gracejo* ha resultat o dissimulat molts problemes teatrals.

Entremig d'aquest paisatge, *La Dolores*. Una flor, però, no fa estiu. *La Dolores* és escrita d'un català. No hi ha retòrica. Ni la seva concepció ni el seu desenvolupament responen al concepte característic castellà. El que Yxart qualifica de «drama realista a l'espanyol» és, senzillament, la incorporació d'una nova visió més clara, més cenyida a la realitat i a la vida.

Els darrers capítols del llibre d'Yxart són dedicats a la comèdia i al sàinet. Ni l'una ni l'altre no en surten massa ben parats. Hi troba les següents tares: indigència mental, pobresa literària, excés de picardia, de gana; anota l'abús de defectes físics, de la grosseria, dels sablistes, dels cessants, de les mestresses de cases de disposes, com els elements de més relleu. La tradició picardiosa de la gana espanyola, incorporada com el recurs més important a aquests gèneres.

Se'n salven *La Verbena de la Paloma*, *La camisa de la Lola*, *A casarse tocan*, *Luis el tumbón*, *La viuda del interfecto*, *El café de la libertad* i altres, molt pocs; sàinets de costums, directament observats del natural i trasplantats a l'escenari prescindint dels tipismes estandarditzats.

Heus aquí tot el que queda del teatre castellà del segle passat, segons Yxart. La conseqüència a assenyalar ara és molt curiosa. Pérez de Ayala publicà, igualment que Yxart, un parell de volums sobre teatre del segle actual. Doncs bé. La conclusió que en treu és idèntica a la d'aquell.

JAUME PASSARELL

Crisi, diuen?

Gairebé esborronen tants comentaris sobre teatre. La crisi rep més patacades i retrucs que una pilota.

Tants plans i tants gemes, però, no curen de res. Ans al contrari, potser és un remei contraproduent. Tant parlar de crisi, la gent es convencerà de debò que el teatre ja és moneda fora de circulació.

El que desitgem els que ens plantem de debò que el nostre teatre català estigui agonitzant, inclinat a caure vergonyosament al fossar, és que hi hagi algú que sense eufemismes de cap classe ens digui l'esca principal de la decadència del nostre teatre.

La crisi, aquest pacient mot que autors, empresaris i fins el públic de bona fe, quan parla de la qüestió teatral, sempre mastegen i que gairebé ningú no es preocupa d'analtzar, és un tapa-bruts. Com si els fes temença trobar-se amb el motu, s'entortel·ligen d'esma amb el mot crisi. Aquest problema mot constarà a la història com a víctima de tanta gent que l'han gastat, desnaturalitzat i deixat reduït només a dues síl·labes sense cap sentit. No parlem tant d'una malaltia; i el que cal és cercar el mitjà de guarir-la.

No crec que a Catalunya no hi hagi qui anés a veure teatre català, si les obres que es representessin tinguessin un valor artístic, i més que tot, contingessin una ensenyança, una exposició o una solució dels problemes que a tots ens interessin i comouem, d'aquells problemes tan reals i tan vius que palpiten en els nostres dies.

Cal orientar el nostre teatre vers rutes noves. Deixar de banda aquests arguments tan migrats, tan gastats, que un dia varen entusiasmar els nostres avis. Hom ha d'adonar-se que va passar un estrall formidable que ho renovà tot: coses i persones.

Avui el nostre teatre és una joguina passada de moda: una bicicleta de tres rodes, un vestit de mirinyac.

Malgrat l'estat deplorable del nostre teatre, no cregui pas algú que aquest art estigui eridat a desaparèixer. Si el teatre s'esdevingués un art vell, un mitjà de manifestació espiritual xaruc, un instrument rovellat per arribar al poble, tots els espectacles que avui són tot el nostre atractiu i tota la nostra distracció, també amb més o menys precipitació, haurien d'esfondrar-se. Per morir el teatre, caldrà que la gent, fastiguejada d'arguments, de gest, d'històries i narracions, balls i revistes, renegessin de l'aliçent que els pot dur passar l'estona contemplant un film, una revista, oïr un concert i llegir llibres que no fossin estrictament científics. Però gairebé no crec que arribem al grau màxim de no voler perdre el temps. Si fossim tan aprofitadors, sens dubte que ens creariem un problema de ben mal resoldre, puix que acataríem una teoria que ens portaria molt enllà, tal vegada al·lirariem els temps primitius. Que ho sabríem nosaltres amb què no perdriem el temps?

El dia que surti un autor intel·ligent, prou expert per saber enfocar el teatre d'una manera nova, no dubtem que el teatre reixirà i es veurà coronat per èxits que avui dia pensar-hi solament ens sembla un miracle.

CONXA ESPINALT

LLANTERNA

Els festivals de Salzburg

El festival de Salzburg ha començat amb una brillant representació de *Fidelio* sota la batuta de Richard Strauss.

S'annuncia també *Così fan tutte* i *La flauta encantada*, sota la direcció de Clemens Krauss, el director d'orquestra vienès.

Els fidels de Bruno Walter, víctima de la violència hitleriana, el trobaran present part en *La flauta encantada*, *Orfeu* i *Euridice* i *Oberon*.

Afegiu al programa *Tristany* i *Isolda*, *La dona sense ombra* i *Helena d'Egipte* (nova versió) de Richard Strauss, el *Jedermann* de Hugo von Hoffmannsthal i el *Faust* de Goethe posat en escena per Max Reinhardt — també expulsat pels nazis —, i el concurs de *vedettes* líriques i dramàtiques de primer rengle, nombrosos concerts al teatre i a la catedral, cursos de música i de direcció d'orquestra, tot d'excursions factibles en una regió pintoresca i variada, i caldrà confessar que els filharmònics reunits a Salzburg no hauran pas perdut el temps.

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat, plaça de la Catedral i carrer de Santa Lúcia, 1, «Casa de l'Arxidiaca», tots els dies feiners de 9'30 a 1'30.

The Majorca Sun and The Spanish Times

El més important setmanari anglès que es publica a Espanya. Llegit per tots els anglesos i americans

25 cèntims en tots els quioscos

DEL TEATRE ITALIA D'AVUI

La nova generació

Durant uns quants anys, sempre que a casa nostra hem parlat de teatre italià «modern» hom ha pensat en Pirandello i en Niccodemi; i el mot «contemporani» ha evocat els noms de Chiarelli i Bontempelli. Però cap d'aquests autors no pertany ja a la nova generació; tots han realitzat una obra considerable i han estat degudament jutjats per la crítica internacional. Avui volem parlar exclusivament de valors teatrals italians autènticament nous, d'autors joves que no han estrenat més que una o dues obres, amb

pis d'una producció primerenca. *Vestita di rosso e di nero* és un drama profundament humà; el drama d'una dona que rodola fins als abismes més abjectes perquè li fou negada la joia de la maternitat. Es palesa en tota l'obra una marcada influència futurista que fa l'acció massa sintètica i mecànica, sense treure-li, però, cap dels valors positius que l'obra té.

I *sudditi di re Ameba*, la segona producció de D'Errico, és indubtablement inferior a la primera. Aquesta farsa pretén ridiculitzar la nostra civilització, que ha fet de l'home una màquina; però l'autor hi ha donat excessiva preponderància a l'element còmic, i això esguerra la comèdia.

Leo Ferrero és jove i molt, però en coneixem ja dos drames apreciables: *La chioma di Berenice* i *Le campagne senza Madonna*, obres riques en bona poesia, per bé que massa literàries.

La *chioma di Berenice* ens presenta un poeta jove, d'altres de tot el que sigui pur i nou, que menysprea una noia vulgar que l'estima per tal de seguir una dama exquisida i frívola que juga amb el seu amor. És una obra de tons crepusculars. L'autor hi ha defugit els colors vius i les frases dures, per tal d'assolir un ambient plàlid i gris.

Le campagne senza Madonna és un drama més humà i més íntim. Un jove pagès retornat de la guerra, que no pot ja habitar-se a la vida del camp i que anhela viure a qualsevol gran ciutat. Aquest daler el separa espiritualment de la seva esposa, pàgina senzilla, i els crea una situació de violència, que es resol a favor d'ella, que torna a enamorar-lo amb la seva dolcesa i el reté damunt la terra pairal.

Aquests dos «arguments» palesen que Ferrero té un temperament més líric que no pas dramàtic. Però la passió que ha posat en aquestes dues obres és penyor d'una carrera teatral brillant, si segueix treballant amb el mateix entusiasme que fins ara.

Parlarem, finalment, d'Ugo Betti, que es va donar a conèixer en un concurs literari amb una obra poètica: *Il re pensieroso*. Tanmateix, és el drama *La padrona* el que li ha permès d'entrar amb tota dignitat en la dramaturgia italiana d'avui.

La padrona és una obra plena de sensualitat sense palliatius, en la qual hi ha el contrast de la dona malaltissa condemnada a la virginitat eterna, amb la dona forta i sana que desvetlla el desig de tots els homes que hi ha al seu entorn. És un drama ple de violència i de verisme, escrit en un llenguatge literàriament correcte.

Posteriorment Ugo Betti ha comès la lleugeresa d'escriure en col·laboració *La donna sullo scudo*, una peça força mediocre, plena de concessions al mal gust dels actors i del públic. Tot fa suposar, però, que aquesta conducta serà rectificada i que Betti no deixarà pas incomplir les prometes que hi ha a les magnífiques escenes de *La padrona*.

ARTUR PERUCHO

P. S. — Algunes de les obres esmentades han assolit l'honor de l'edició. Heus-en ací les corresponents indicacions bibliogràfiques:

D'Errico: *Vestita di rosso e di nero* (Ed. di Teatro, Milà).

Ferrero: *La chioma di Berenice* (Ed. Athena, Milà); *Le campagne senza Madonna* (Idem).

Solar: *Dimmi-dolce* (L'Illustrazione teatrale, Milà).

Vergani: *Il Camino sulle acque* (Frattelli Treves, Milà).

Un present que us farà quedar bé.
Visiteu les GALERIES SYRA

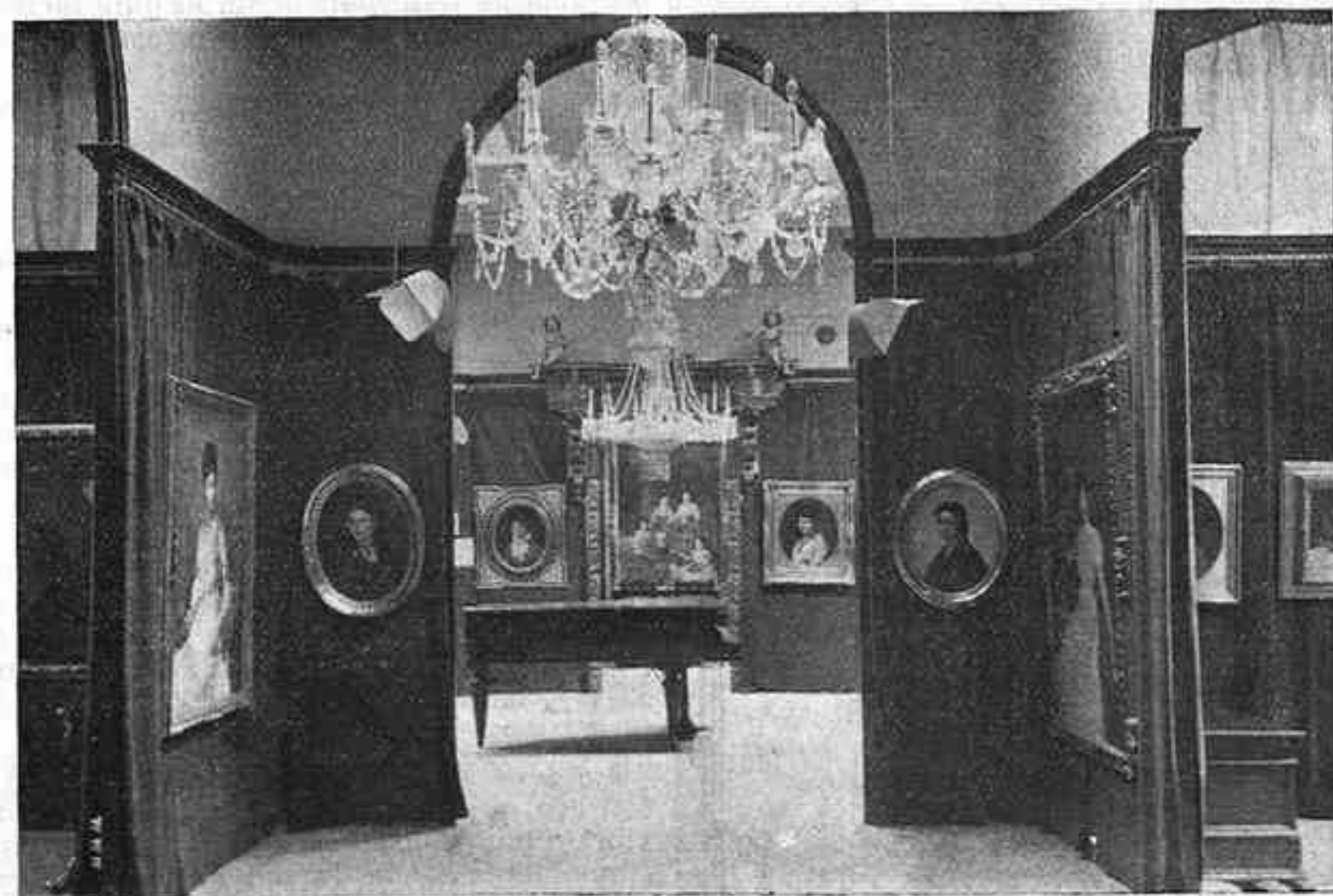
Conservi la pell sana, neta, jove, fresca i gemada
Afaiti's depressa, amb higiene, simplement
Això ho aconseguirà
amb la

PASTA
Nix

Catàleg del I Saló Mirador

Cent anys de retrat femení en
la pintura catalana (1830-1930)

Un volum continent a més a més les biografies dels artistes
i 50 reproduccions.
Per als subscriptors

6.500
5

LES LLETRES

ELS HOMES DE LA RENAIXENÇA

Les primeres poesies de Guimerà

Entre els escassos periòdics catalans que es publicaven a Barcelona durant el llustre 1865-1870, hi ha el setmanari La Gramalla...

(Discurs presidencial als Jocs Florals de 1889) Lo Rei i el Conseller descobriren el poeta i el patriota.

Facsimil d'una portada de La Gramalla

En el primer número d'aquest periòdic, hi ha la poesia Lo Rei i el Conseller, signada per Angel Guimerà (Del Vendrell).

En el mateix primer número hi ha la poesia L'Alba i el Cep, signada amb les inicials J. R. i V.

En el procés de la seva formació poètica servirà la potència expressiva i la frase, que ja apunta en el darrer vers, arribarà a constituir tant en els discursos, com a la poesia i al teatre, un dels trets més sobresortints de Guimerà:

...l'odi unit al perdó; l'anyell al tigre; el punyal i la creu tot d'una peça. (Mar i Cel, escena XV)

En el mateix primer número hi ha la poesia L'Alba i el Cep, signada amb les inicials J. R. i V.

En el mateix primer número hi ha la poesia L'Alba i el Cep, signada amb les inicials J. R. i V.

Catalunya no ha mort.

EXIT EN LA MIDA CORBATES INARRUGABLES. FIDELITY. JAUME I, 11. Telèfon 11655

ALPINISTES Gran assortit de llibres d'excursionisme. Guies, mapes, etc. Llibreria Francesa RAMBLA DEL CENTRE, 8 i 10. Sucursal: PASSEIG DE GRÀCIA, 87 BARCELONA

VARIETATS

Les joventuts comunistes i l'escriptor

Alexis Tolstoi, un dels escriptors més coneguts de Rússia d'avui, ha rebut, segons la Literaturnia Gazeta de Moscou, aquesta lletra:

«L'associació cultural de la fàbrica Krasny Putilovietz comença un gran treball d'assimilació i de popularització del vostre llibre Pere I. Aquesta obra serà discutida en el transcurs de les reunions de les cèl·lules comunistes.

«El nostre diari, Krasny Putilovietz, reunirà les opinions dels obrers sobre el vostre llibre i les publicarà, amb articles comentant-lo i fragments de l'obra. Destinarem una pàgina literària especial a Pere I i als vostres treballs en general.

«En nom de la nostra associació, us preguem de fer-nos conèixer els vostres mètodes literaris, particularment en el que es refereix a Pere I. Els nostres articles mostraran que desitgem entrar en unió vivent amb el col·lectiu obrer de la nostra fàbrica.»

Alexis Tolstoi ha acceptat de col·laborar amb els seus lectors.

Coses grans i petites

Herman Hesse, en Die Neue Rundschau, remarca la importància que pot prendre una petita inexactitud, una inadvertència de l'autor, en la impressió de conjunt que deixa una novel·la.

«L'heroi de l'obra arriba a Berlín, va a un hotel on li donen l'habitació número 11 i em pregunto: «Quina necessitat té l'autor de designar aquest número?» Espero, estic segur que aquesta xifra encara tornarà a sortir, que té un sentit, potser inesperat, bonic, encisador. Però m'equivoco. Algunes pàgines més lluny l'heroi torna a la seva cambra, i ara és l'habitació número 12!

Torno enrera; no, no m'havia equivocat. Era ben bé la 11 i ara és la 12. I així sense cap raó, per simple negligència, res més que un petit error. Ho entenc així, encara que l'autor ja no té la meua entera confiança; reconec aquesta mateixa negligència en altres indrets del seu llibre. I tot d'una, el llibre sencer perd en consistència, en pes interior, en autenticitat, i tot això per culpa d'aquell desgraciat número. Malgrat tot, no que canviari la meua opinió sobre això. Aquesta manera massa desimbolta de prendre seriosament les grans coses i no prendre-hi les petites, és l'inici de tota decadència. És el començ de tota corrupció: venerar la humanitat i maltractar els servents, tenir per cosa sagrada la pàtria, l'església o el partit i fer de qualsevol manera, amb negligència, la feina de cada dia.»

El concepte de poesia

«Segons Benedetto Croce, tota poesia és lírica ja que neix de l'ànima emocionada del poeta, ja que expressa un estat d'ànima. L'observació és justa i clarivident, però només considera un caire de la veritat. Amb el mateix fonament es podria sostenir que tota poesia és narrativa o èpica, ja que tota poesia relata un fet, sia exterior, sia interior; quan el poeta expressa el desdeny, el dolor, l'amor, l'entusiasme, això no són més que fets, l'existència dels quals constata en el seu cor; no són més que moments que distingeix en el seu estat d'ànima. I així mateix es podria sostenir que tota poesia és dramàtica perquè sempre representa, és a dir ja present, el fet interior o exterior, l'expressa amb una força i una evidència tals, que fa veure'l i sentir-lo, com si en aquest moment tinguéssim davant els nostres ulls, cosa que és el mètode dels dramats que a l'escena ja presents fets esdevinguts potser mil anys fa o imaginaris.»

(De Giovanni Lanzalone, en Pensiero.)

Els versos i els nervis

En una petita revista, La Parenthèse, una poetessa, Lucie Guillet, proposa d'utilitzar la poesia en la terapèutica dels nervis.

«La poesia penetra en l'ànima, hi suscita emocions. Per reflex, influeix el cervell, considerat no solament receptor i emissor de pensaments, sinó amo de la comanda del sistema nerviós.

«La poesia, si la presento com agent de la terapèutica dels nervis, té, per ajudar-la, tres forces: el poder del pensament, el poder del ritme, el poder del so.»

Però després d'ampliar aquestes consideracions generals, la poetessa vol precisar més:

«Els versos curts de cinc, sis, set i vuit síl·labes seran aconsellats als malencònics per llurs propietats alegradores i estimulants.

«El vers de deu síl·labes serà utilitzat com agent de distensió nerviosa i apaivagament de l'angoixa.

«L'alexandri, dividit en tres grups de quatre síl·labes, s'adreçarà especialment a les lassituds, per la seva fluidesa acariciadora.»

Fins ara, només coneixem versos de propietats hipnòtiques.

ADQUIRIU EL NÚMERO D'ESTIU DEL D'ACÍ I D'ALLÀ Magazine català. Articles de Rosend Llates, F. Cambó, Carles Soldevila, Vescomte de Güell i J. M. Guillaer. Viatges, Camping, Platges, Esports, Modes. Tot allò que escau en número d'estiu. Preu: 5 pessetes. Administració i venda: Llibreria Catalònia 3, Ronda de Sant Pere, 3

FIGURES

Dant vist per Papini

La casa editorial «Apolo», que compta en el seu haver encerts tan estimables com aquell important triptic de Stephan Zweig La Curació per el Esperitu, presentat bellament i traduït amb fidelitat, acaba d'editar en castellà (sens dubte atada per l'èxit considerable assolit pel Gog, que va comentar damunt d'aquestes planes Just Cabot), la darrera obra del famós autor de la Storia de Cristo.

Comencem per dir que Dante vivo no és, ni vol ésser-ho, una biografia novellada de

tríota, com a amant i com a polític influent el que el féu refugiar en la vida fictícia, més potent en canvi que la real, de les seves creacions poètiques. La Vita nuova és la sublimació de la seva vida amorosa platònica i irrealitzable amb la fugaç Beatriu; la Commedia és la realització de tots els seus somnis polítics i religiosos; el cop de fet donat a la humanitat per a redreçar els seus torts; la seva venjança envers els seus poderosos enemics; una enciclopèdia de tot el saber del temps i un infantament genial d'un idioma. Tota la vida fracassada del Dant té una contrapartida triomfant en les seves obres.

Papini després diseca l'ànima del gran florentí a través de les confessions implícites en les seves creacions literàries. Aquella simpatia difusa que, a despit dels seus diversos defectes volta les grans figures de Goethe, de Shakespeare o de Cervantes, ací és ben absent. L'Alighiere no és simpàtic. Hom l'estima, el reverencia, però el veu molt lluny dels homes, tancat en el seu geni creador i en les seves passions devoradores. L'autor de Gog assaja d'apropar-nos-el, de fer-lo de nou un home subjecte a les flaqueces humanes i que riu i plora com nosaltres. El seu esforç per a fer-lo davallar del seu pedestal de demiürg i posar-lo entre els homes no pot reeixir, però. Que us fa que us expliquin les menudeses de la vida del Dant, les acusacions de Foresse Donati, que el vegeu com un vanitós, que es lloa constantment, o com un poruc que s'espardeix massa sovint; que us el presentin com un home cruel, com un pecador o com un pírramítics; que el seu catolicisme es vegi entorbidat per l'excessiu afany de defecar Beatriu o per la devoció desmesurada envers els emperadors romans o els filòsofs i poetes pagans? Totes les acusacions no fan sinó allunyar-lo més encara de nosaltres, soldar damunt del seu rostre la seva màscara amargada i pensativa i enlairar més encara l'home florentí menyspreat dels seus compatriotes damunt del pedestal de l'alta glòria literària.

Hi ha alguns capítols de l'obra del Papini que tracten temes predilectes dels erudits dantistes: particularment el problema del Veltro i el desmentiment de l'obscuritat de l'obra de l'Alighiere. Els dos darrers apartats de l'obra: la solitud del Dant (amarga i dramàtica solitud de l'home superior i incomprès!) i el destí actual de l'ànima del poeta, són, en canvi, dignes del poeta i del catòlic que hi ha en Giovanni Papini i tanquen amb emoció respecte el llibre.

En la portada del llibre no consta el nom del traductor. Tampoc no l'he sabut trobar en cap més lloc del volum. No sé si això serà degut a un oblit o a un escrúpul. En tot cas, això darrer seria ben justificat. Paràgrafs coixos o construïts amb una sintaxi defectuosa; faltes de documentació tan evidents com són traduir sense alterar la grafia italiana el nom del frare anglès Roger Bacon, que esdevé un desconegut Ruggero Bacon; expressions tan absurdes com aquesta: Las demás municiones del Dante, que jo que no més sé aproximadament l'italià, he endevinat de seguida que devia dir en l'original monizioni; admonicions; i àdhuc, faltes d'ortografia atribuïbles també al traductor, fan actual el joc de paraules italià que identifica el traductor amb un traïdor.

Altrament, en una obra en la qual les citacions ocupen ben bé un terç del llibre, el deure del traductor era, si volia conservar els fragments italians esmentats en l'idioma original, posar al darrera la traducció. Si creia que el lector seria capaç d'entendre perfectament en italià les citacions, no calia que traduí l'obra, que ja hauria pogut ésser llegida, amb més profit i conservant tota la seva essència, en l'idioma de l'autor.

RAFAEL TASIS I MARCA

Agència exclusiva per a la venda de MIRADOR Societat General Espanyola de Llibreria. Barbarà, 16 *** Telèfon 14186

Viatges Marsans, S. A. Rambla Canale es, 2 i 4 - BARCELONA

Excursió col·lectiva a ROMA amb motiu de la celebració de l'Any Sant 15 dies de deliciós viatge, per pessetes 577, tot comprès. Pròximes sortides: 12 d'agost i 9 de setembre de 1933. DEMANI FASCICLE EXPLICATIU

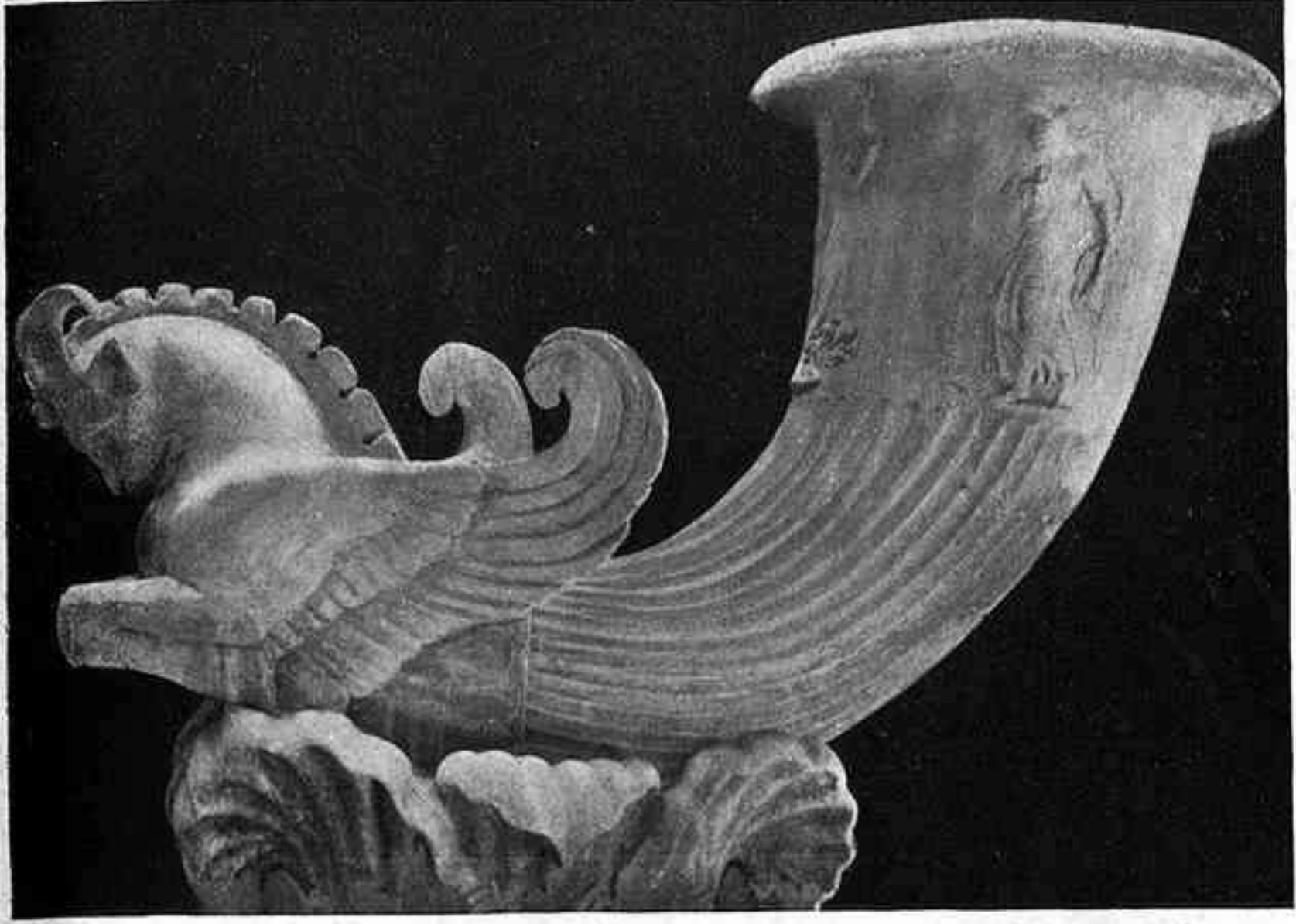
LES ARTS I ELS ARTISTES

La generació que ve de l'hort

PROJECTOR Una obra de Domingo

En una de les interessants cròniques de París que Albert Junyent envia a MIRADOR m'alludeix ara darrerament per tal que li aclareixi «la dosi ideal de facilitat en funció de les resistències a vencer que deuria posseir l'artista arquetípic». Vaig a contestar aquesta consulta, la qual anys enrera ningú no hauria gosat formular i que tampoc ningú no hauria volgut pendre en consideració per por de posar-se en ridícul. Jo segueixo patint aquesta por, però no em sé estar de

titular *Els objectes, l'escultura i l'amistat*, publicat al diari *La Publicitat* el dia 23 de novembre de l'any passat; article que es podria conservar com a *test pedagògic* per tal de fer-lo servir de demostració concloent en la lliçó de les fal·làcies. Angel Ferrant es troba ofegat per la sudorada allau d'art inexpressiu, de tanta d'escultura «anodina, filla artificial i deteriorada d'una escultura eternament superior, justificada i venerable, de la qual, en el millor dels casos, és avui tan

Hipocorn del Museu Campidoglio (Roma)

respondre a la gentil coacció de Junyent; i això no solament per la molta consideració que em mereix aquest pintor doblat de literat, sinó particularment perquè la seva pregunta, per absurda que sembli, és una pregunta que es troba als llavis de molta gent interessada avui dia en les coses de l'art: la universalitat contemporània de l'Absurd li lleva detonància, i, per tant, el fa menys vulnerable al temut ridícul. En lloc d'ésser considerada com un valor la possessió tècnica d'un art, és avui considerada en extensos sectors artístics com un disvalor, com un entrebanc a la llibertat d'expressió d'allò que en temps dels nostres avis s'anomenava la Inspiració, i que modernament anomenem la Sensibilitat.

Anem doncs a contestar la pregunta d'Albert Junyent. La dosi de facilitat que deuria posseir l'artista arquetípic per a vencer les resistències que pugui trobar en l'exercici del seu art, és senzillament la dosi màxima per relació a les pròpies possibilitats. I afegiré que no cal pas que la dosi sigui ideal; ni que la magnitud quantitativa sigui una dosificació que valgui només per a l'artista arquetípic, sinó que val per a tots, àdhuc per als més dolents. Al primer cop d'ull sembla que es tracti d'algun valor ideal o abstracte perquè és un valor immensurable, però en realitat la dosificació tecnològica en la gènesi de l'obra d'art és un valor que es manifesta palpablement a desgrats dels més acarnissats repudis de les escoles dites de l'anti-art. El mer fet d'ésser escoles (ni que fossin simplement tendències) ja implica en elles tecnicisme.

Cal doncs una facilitat màxima, i per tant un aprenentatge màxim. Concretant més aquesta conclusió, direm que el que cal és redonar crèdit a l'Escola i a l'Acadèmia. Amb la facilitat, habilitat o tecnicisme aconseguit estrènyentment a l'Escola segons regles acadèmiques, cada artista dels que hauran passat per una tal disciplina serà més apte a dir el que vulgui que no qualsevulla altre artista autodidacte o ensinistrat en les pseudo-escoles de l'aprenentatge lliure que encara estan de moda. Tots els grans innovadors eixiren de l'Escola oficial, que és la més escolàstica. No cal dir si també tots els grans escolàstics eixiren de la mateixa escola. I sobretot els grans innovadors que, a hores d'ara, en el recul del temps, ens semblen més aviat artistes escolàstics: Miquel Angel, Rafael, Velázquez, etc., digueren tan bé el que volgueren perquè abans aprenegueren de dir-ho a l'escola de la bottega o del taller dels mestres llurs, que era l'única escola aleshores existent. Els impressionistes revolucionaren la pintura de tot el món per raó de la força de dicció que els atorgà llur aprenentatge a l'Escola de Belles Arts més oficial i més escolàstica que existí mai damunt del planeta. Cézanne no pogué dir sinó una petita part del que volia perquè no pogué passar per l'Escola de Belles Arts; Gaudin no pogué dir res del que ansiava poder dir perquè fou un simple autodidacte. El mateix Renoir, que era l'objecte de l'article de Junyent on vaig ésser al·ludit, es dolia d'haver pogut beneficiar poc de l'ensenyament oficial.

Es cert que l'Escola ha ensinistrat el mateix els talents que les nullitats, i que, en conseqüència, ha utilitzat un exercici de pintors i d'escultors amb una habilitat tan prodigiosa com pregona és llur vacuïtat. I és cert també que l'espectacle depriment d'aquella allau d'habilitosos inexpressius fou la causa de la reacció antiescolàstica i antiacadèmica que de deducció en deducció ha arribat a la teoria de la pintura antipictòrica i de l'art antiartístic que tants disbarats ha abocat al mercat de l'estètica avariada d'avui dia; però és evident que en tot això no hi ha lògica, ni tan sols sentit comú. Una incapacitat per a la reflexió esteticista s'ha posat de manifest entre els artistes el mateix que entre els literats. Fa escriure el que escriuen els uns i els altres en llibres, revistes i diaris, sense avergonyir-se de signar amb totes les lletres tantes i tan greus incongruències. Això és un gran desdret per a la nostra època.

La inintelligència del fet artístic l'ha demostrada entre nosaltres més netament que ningú l'escultor Angel Ferrant en un article

solament repetit el seu propòsit formal amb la mateixa monotonia d'un rosari resat... Admetem que no hi hagi exageració en aquest judici de l'escultura moderna; acceptem, tot i ésser excessiu, que l'escultura moderna no ha produït obres tan importants com les millors de l'art grec; admetem, si voleu, que ja no hi ha grans escultors; imaginem que totes les escultures enregistrades per la memòria de l'escultor-teoritzador Angel Ferrant fossin dolentes — i, si vol, anirem fins a suposar que mai no n'haguessin existit — ne valguessin la pena. Per a un ver artista tot això no compta si el porta realment alguna cosa a dintre. Però el bo del cas és que Angel Ferrant no cerca ara de produir l'obra d'art, sinó de descobrir l'art de trobar totes fetes, com les prunes, les obres mestres de l'art, sense haver de recórrer als museus. Angel Ferrant té aleshores una revelació, la visió del valor formal de tota cosa: tot és sublim en el món. Aquesta visió, que és la que cal a tot artista, d'ençà que surt de l'Escola, quan es descobreix a la meitat del camí de la vida és com la visió que tindria un navegant que hagués viscut als illons de la geografia i que de cop i volta es trobés a les envistes de les costes de Gal·les. Un navegant explorador que es cregués així descobrir les Illes Britàniques faria probablement moltes altres coses extravagants un cop hagués tocat terra — i això és el que ha fet el bo d'Angel Ferrant. Ja que tota cosa és sublim, es digué l'escultor teoritzador, per què doncs capficar-se en la contemplació de les obres d'art, ni per què amoïnarse a fer-ne, si les podem collir a l'erlet, a l'atzar de cada instant? «Vaig ésser suggestionat per la contemplació dels objectes més trivialis i em vaig disposar a ordenar-los per a un imperatiu intern... En aquest cas — segueix dient l'escultor enderià —, m'he servit d'una cullera o d'una pintura, com aquell que es serveix d'una anca o de tot un ésser viu.» En conseqüència, Angel Ferrant agafa un disc de gramòfon, una cullera, una pintura, una pell de pressec i mitja panotxa, ho enganxa a una post tot combinant-ho al dictat de la seva sensibilitat artística, i... ja està!, ja tenim la nova obra d'art mestra, la que exigeix l'artista de continuar donant tombs a la sinia de la tradició, de redir les obres insuperables dels museus, les quals ja han deixat dit tot el que l'art pot dir, ja l'artista es troba deslliurat de la corvea de l'etern aprenentatge...!

Angel Ferrant féu això que no té nom en el món de la gent sensata, i que, com ell mateix confessa, ja ho havia fet algun picasso de primera o de segona mà; cosa que no serveix sinó per a demostrar al qui en pogués dubtar que poden existir artistes que ignorin la raó del fet artístic; que desconeixen la diferència existent entre la captació de l'essencialitat de les coses i la seva expressió artística. Ferrant no veïe que aquells objectes heterogenis enganxats a la post ro revolvien pas millor llur essència abans d'ésser enganxats que després; i en romangué encisat, però els altres, no.

No n'hi ha prou, amic, d'enganxar les coses a una post perquè se'ns revelin o es revelin als altres en llur essència: cal fer alguna cosa de més difícil i complex, alguna cosa que s'aprèn a les escoles i acadèmies tan bescantades. Cal molt d'aprenentatge, molta paciència, molta traça i moltes altres virtuts escolàstiques si voleu que les coses no us restin inexpressives a la post; cal, en un mot, aprendre d'ésser expressiu; i cal aprendre'n molt, enormement, el que la vostra intelligència i la vostra traça us permetin durant tota una vida.

Amics Ferrant i Junyent: doneu-hi totes les voltes que vulgueu, i convingueu a la fi que cal retornar a la tradició més escolàstica. Una legió d'habilitosos entremig d'uns quants genis de les arts plàstiques no fan tanta nosa com una totalitat d'inepcies i unes poques capacitats impossibilitades de revelar-se. I això darrer és el que va a poc a poc produint-se en les Belles Arts de tot el món des del moment que començarem a preguntar-nos, ara farà quaranta anys o cosa així, si verament cal alguna dosi de facilitat en funció de les resistències a vencer... etcètera, etc., etc.

JOAN SACS

El «Butlletí del Seminari de Publicitat»

El Seminari de Publicitat de l'Institut Psicològic de la Generalitat de Catalunya ha començat la publicació del seu *Bulletí* bi-mensual, sota la direcció del Dr. Alexandre Chleusebaire, que exerceix també la de l'Esmentat Seminari.

Aquesta institució, a la iniciativa de la qual es deu el primer curs en català sobre *Psicòlogia de la publicitat*, ha cregut que podria estendre i divulgar millor la seva obra creant un òrgan capaç d'arribar a un públic més vast que el d'un curs, i en el qual a la vegada poden tenir cabuda moltes matèries que, per elles mateixes o per la forma d'ésser tractades, fan de difícil encabir en un cicle de lliçons.

En el primer número, tot just publicat, d'aquest *Bulletí*, a més a més dels treballs del Seminari durant els mesos d'abril i maig passats, d'un estudi del Dr. Mira sobre *La psicologia moderna a l'ús del publicitari* i d'un altre del Dr. Chleusebaire sobre *Psicologia i publicitat*, se'n contenen altres dos que sobretot en aquesta pàgina cal remarcar: *La tipografia al servei de l' anunci*, per Rafael Bori, i *La fotografia, el seu valor publicitari*, per Pere Català.

No cal dir com desitgem la major eficàcia a les activitats del Seminari de Publicitat. Entre altres avantatges, els resultats dels quals tocarien els que fan ús dels mitjans de propaganda per a llurs negocis, se'n comptaria un altre d'interès gosem dir que més general: la millora del gust publicitari, aspecte en què la nostra ciutat sembla bastant deixada de la mà de Déu.

Es torna a parlar de la «Gioconda»

Estiu: escassetat de notícies. Reapareixen les serps de mar. Adhuc n'hi ha d'arqueològiques: descoberta de la tomba d'Àtila, tercera descoberta de la sepultura de la reina de Saba... i, per últim, la *Gioconda* del Louvre és falsa, l'autèntica es troba a Alger.

Fem una mica d'història. En 1911, la *Gioconda* fou robada del Louvre. Una paleta itàlia, Perugia, fou l'autor de la substracció. Fou recuperada en 1913, en ocasió que l'Esmentat paleta provava de vendre el quadro a l'antiquari Geri. Aquest avisà tot seguit Poggi, director del museu dels Oficis de Florència, i l'historiador Corrado Ricci, director de Belles Arts d'Itàlia. Aquests i d'altres reconegueren aquella *Gioconda* com l'autèntica. Al Louvre es posseïa un *dossier* extens, amb fotos engrandides sense retocar, el report d'un examen practicat per Bertillon, etc. El pintor Félix Vallotton, que l'havia copiada abans del robatori, fou dels que la reconegué com autèntica. Igual feren Léon Bonnat, Joseph Reinach, Charles Benoist, Henry Marcel, director dels Museus nacionals, i d'altres.

I vetaquí que ara surt un tal Jack Dean, que és diu còmplice de Perugia, i en un interview a *The People* assegura sota jurament que la *Gioconda* existent al Louvre és una còpia: l'autèntica es troba a casa d'un marxant d'Alger. Emile Ballaërt, director general de Belles Arts, i Henri Verne, director dels museus nacionals, ho desmenten en rodó; i el darrer diu que si algú té dubtes, que portin al Louvre el quadro d'Alger, que el posin al costat de la *Gioconda*: està segur del resultat de l'examen comparatiu.

Davant dels arguments, es llença la suposició que no es tracta d'una senzilla serp de mar, sinó de fer beneficiar del dubte una còpia del cèlebre quadro i poder-la vendre així a algun americà com el magnat de la premsa Hearst, col·leccionista de falsos vitralls fabricats a Suresnes i altres obres mestres de l'entabanada. I semblava que l'afer es podia donar per acabat, quan surt un coronel Godehot afirmant que quan ell era oficial de suaus, fa cinquanta-tres anys, ja havia vist la *Gioconda* a Alger, que encara hi era fa onze anys, i que, per ell, és l'autèntica. Es clar que aquest testimoni, encara que vingui d'un coronel que ara és director d'una revisteta, no és pas per ésser tingut massa en compte.

CONTINENTAL

Claris, 5. - Teléfono 19763

BARCELONA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijamas a bon preu

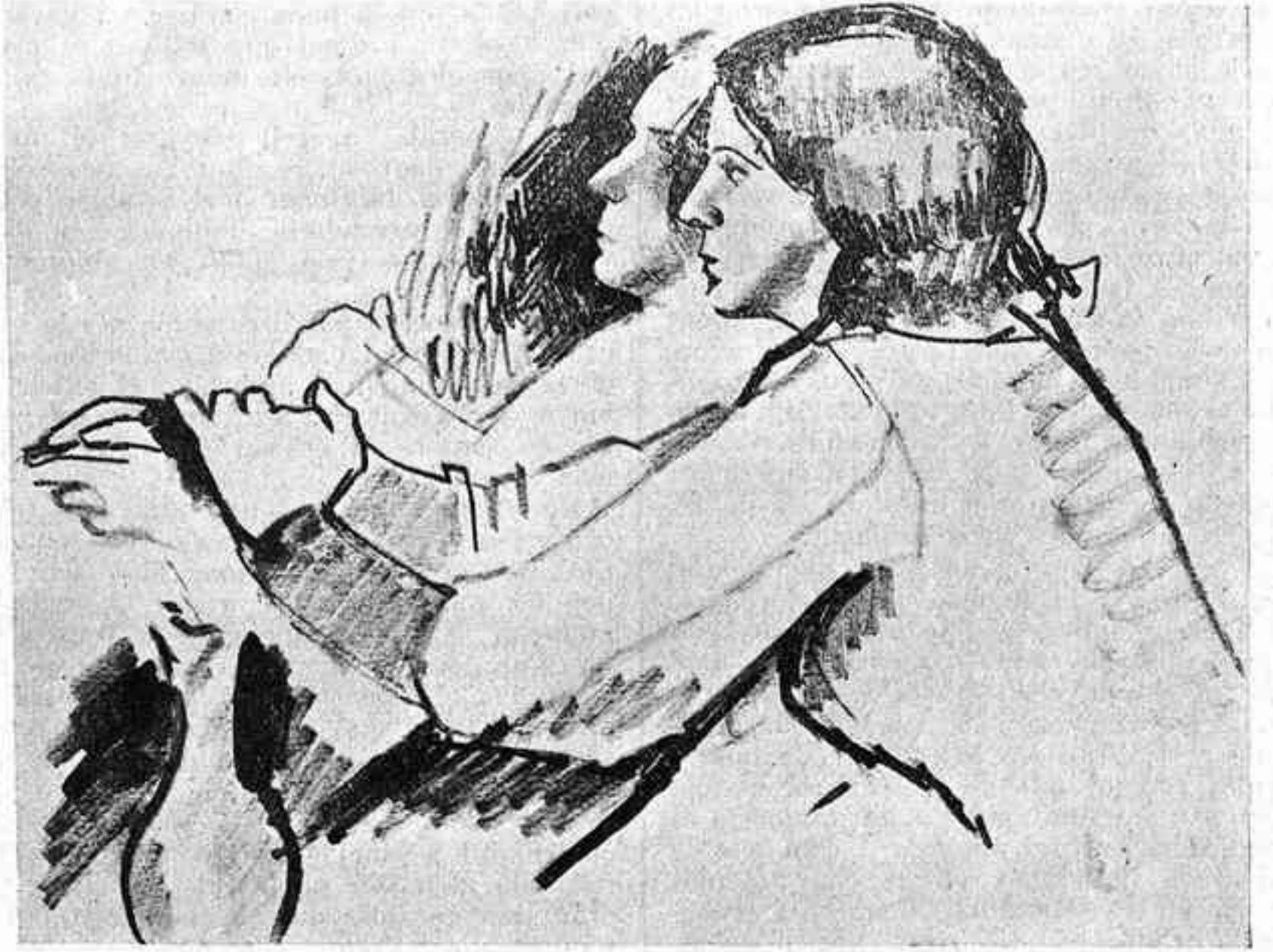
JAUME I, 11
Teléfono 11655

La calor, convertida en ferotge enemic de la cosa organitzada, priva, exacerbadament en aquests instants tropicals, de la més lleu ullada crítica i de la més insignificant oració que volgués basar-se en escritoris de personalitats que, a causa de l'estat de l'atmosfera, veiem considerablement allunyades de l'ambient amb el qual ens comuniquem normalment per mitjà de les exposicions regularitzades a l'hivern.

I no obstant, obeint desigs inajornables, amb un objectiu de contacte amb els nos-

mental de Domingo. La Fontalba finí inopinadament el seu contracte i originà amb el seu comiat un primer atur, ja que el pintor frenà les seves freqüents visites i només li'n quedà la vibració en l'abundant material aconseguit nit darrera nit, i quan ja amb bastidors encarregats i amb bocets colorits feia prevure un ràpid enllestiment de l'obra.

Aleshores, en la història del quadro apareix el personatge que amb l'entusiasme emès contemplat els bocets, havia de fer-lo realitzar. Aquest és Llorens i Artigas, que

Apunt de Domingo per al quadro «Apolo Palace»

tres grans pintors, ens acarem amb Francesc Domingo, *extra critica*, naturalment, per a comentar aspectes absolutament estivals, però que vénen a formar el pont esmentat anteriorment pel qual assolim l'objecte del contacte.

Volem fer passar la història davant una obra del pintor, mica d'història que present-se com a símptoma per establir una visió general per a cenyir en el seu desenvolupament tot un sistema d'elaboració i tota una línia de conducta.

«Apolo Palace», per F. Domingo

La idea, reconeguem-ho, no és nova; en ple 1920 el nostre gran ceramista Llorens i Artigas, i amb el mateix Domingo, iniciava el gènere des de les pàgines de *Vell i Nou*.

Aquest estudi monogràfic de l'excel·lent revista ens permet veure que tretze anys enrrera Domingo treballava amb similitud sota grans estudis; cosa que fem constar per creure poder posar en relleu un mèrit del qual sembla que anem a quedar orfes amb els nostres joves pintors, molts dels quals tot ho fien a la improvisació i a aquell extraviament lamentable del mot sensibilitat, extraviament que ja hem vist degenerar en una mena de tantmenfisme de qualitat com a únic valor pictòricament parlant.

Com deïem, en 1920, Llorens i Artigas, en analitzar la consecució de la tela *Jugadors*, esmentava tot un llarg procés d'estudis, de vacil·lacions, de canvis de criteri, de noves idees en la composició, actes en art imprescindibles per arribar a la producció del perfecte, del definitiu.

I les mateixes dubitatives reaccions, ja incorporades en la generalització de l'obra, es repeteixen en l'actualitat, en plena consagració, evident garantia de l'existència del fons que han posseït els grans mestres de la pintura.

Es a l'atzar, doncs, que dels catàlegs de Domingo podríem extreure pel comentari una pintura qualsevol, però suposem de més interès monogràfic una obra que a més dels estrictes afidicis pictòrics vagi acompanyada d'un anecdotari o presenti un caire inèdit però per a fer parlar. Així escollim com a model la pintura darrerament exposada a la Sala Maragall que reproduïa un escenari de music-hall.

Domingo, tot just arribat de París, acarià la idea de pintar alguna cosa extraïda de la fortíssima essència dels cafès-concerts del Paral·lel barceloní.

Coincidien amb aquesta intenció les representacions que donava la ballarina Fontalba, gran admirada pel pintor i que proporcionà amb la seva continua presència una notable producció d'apunts i la decisió ben resolta de fer el quadro. La idea, comunicada al col·leccionista Josep Maria Vallès i a Ot i Víctor Hurtado, es refermà encara més en l'esperit de l'artista degut a les opinions favorables emeses pels al·ludits amics i coneixedors.

Època, doncs, d'incubació, d'embríologia, d'anar resolent futures dificultats en la tela

assabentat per Víctor Hurtado del projecte abandonat, posà en joc totes les seves dotes de convicció i les seves virtuts de crític, i assolí per la reticència el retorn al cafè-concert per a prosseguir l'estudi de l'assumpt.

Vingué la tongada de cercar les condicions, d'observar facilitats, els mitjans estrictament necessaris.

Aquesta nova orientació serví perquè Domingo cregués immillorable una tela de públic solament, prescindint de l'escenari i de les figures executants dels números més o menys sospitosos.

Es interessant la confessió de Llorens i Artigas, que intercalem en aquest punt precis seguit una perfecta cronologia: assegura que a despit de tot el material artístic emmagatzemat, Domingo encara no havia trobat el punt d'unitat, no havia plantejat l'obra amb una definida visió de solució. Ve en aquest moment, en forma de providència, l'especial disposició de les lotges de planta baixa a l'Apolo Palace.

Reviu en l'artista l'anterior frisança per l'obra concebuda i aleshores, acompanyat de l'home que l'havia convençut de nou, torna a la feina dels apunts, apunts en què parcialment estava composta l'obra.

Hem declarat com a garantia indiscutible de l'obra en general un pausat, un ascendent madurament. El complex pintura no és assequible amb unes sessions destinades a captar superficialitats més o menys reixides. Batega, àdhuc en la cosa insignificant, una enorme quantitat de cèl·lules sensibles, pertanyents a diversos estats que necessàriament deuen traduir-se en pintura, en valors.

Domingo no escatimà el temps. Els bocets anaven fent gruix, l'adaptació del Paral·lel es realitzava mentre l'ombra de la Fontalba era substituïda per la tangible personalitat de la Vera Frey.

Assimilant del tot l'ambient, assolir la constructivitat total dels elements físics i morals proporcionaren a Domingo la captació de les més lleus modulacions de tots els ordres que són els màxims esculls de la pintura.

Així prengué estat el quadro *Apolo Palace*. És un conjunt de retrats. Les figures assegudes a la dreta responen a les femosies de Rosario Sanz i de Llorens i Artigas, la dançarina és la pròpia Vera Frey i els músics són els mateixos personatges que en aquella època es dedicaven a aportar llur col·laboració en l'obra de provocar les libidinoses emocions de la clientela proletària i cosmopolita del cèlebre cafè-concert del Paral·lel.

El quadro del qual hem parlat estava destinat a figurar en la passada Exposició de Primavera, a la qual no arribant a temps, obligà l'autor a exposar el nu de la col·lecció R. Roca.

No podem acabar l'article sense fer remarcar l'entusiasme que per l'obra sentí un moço anomenat Pere Castillo. Aquesta bona persona, pintor d'ofici per cert, es sentí tan identificat amb el que treballava Domingo, que posà en moviment tota la seva influència en el local per assolir per al pintor tot un reguitzell de facilitats d'altra manera difícils d'aconseguir.

Hem dit en començar l'extemporaneïtat que representaria involucrar-nos en crítica objectiva; d'altra part és molt pròxima la data en què el quadro s'exposà i en què en parlàrem; així que, fidels al nostre principi de silenci estival, reprenem tot impuls d'anàlisi per a repetir solament, de manera sintetitzada, el que hem dit en començar i en diversos moments, referint-nos al valor que per tots cantons brolla de l'obra del pintor i que es significa brillantment en els seus complets estudis del que realitza.

ENRIC F. GUAL

A les GALERIES SYR trobareu els presents de més bon gust i qualitat
Diputació, 262 - Teléfono 18710

La disbauxa de la ràdio

L'altre dia deixàvem l'exposició del desgavell que ha portat en el negoci de la ràdio la competència americana i la desvalorització del dòlar, amb la iniciació del que al nostre judici es podria fer per a combatre aquesta desorganització, procurant crear una normalitat que afavorirà més que ningú el mateix radioient.

S'havia anat creant ací una indústria, gairebé casolana, de petits constructors primer, i després ja organitzada per a produir sèries, tenint metoditzat el treball per a llençar al mercat moltes unitats diàriament amb una jornada de treball veritablement reduïda. Perquè no semblí un reclam comercial, no citem marques, que són però a l'abast de qualsevol que conegui només per fora les activitats que ha portat la ràdio a casa nostra.

Al nostre país s'ha negligit l'arma més poderosa per a dirigir aquest afer: l'aranzel. Segurament que poc s'ha variat d'ençà que es va presentar l'ocasió d'aplicar-lo per primera vegada; i no hi ha més remei que procurar seguir continuament amb l'aranzel les alteracions del mercat. Els aparells d'un pes notable abans, en els darrers anys s'han reduït a un volum i pes insignificants, sortejant així amb facilitat l'entrebanc que suposen els drets d'entrada. Era justificat abans procurar de sostenir una indústria de vàlvules que s'iniciava, però ara són contraproduents les valoritzacions excessives d'aquests articles que és la base per obtenir un preu de cost reduït dels aparells fabricats ací, essent inútils els esforços dels nostres constructors per a simplificar i reduir els preus de fabricació si en equipar llurs aparells les vàlvules s'emporten totes les economies. Mesos ençà, els preus dels aparells americans complets importats eren inferiors als de les vàlvules importades separatament.

Un episodi interessant del que venim dient ha estat la invasió i desvalorització dels aparells universals, la majoria de quatre vàlvules de radio-freqüència. En aparèixer al mercat els aparells de tamany reduït, sense transformador i a base de resistències, es fabricaren la majoria de quatre vàlvules, i com que de moment el mercat els va acceptar de bon grat, la producció es va estimular en gran manera, i com que de seguida va venir l'aparell de cinc vàlvules amb circuit superheterodí, i amb els consegüents avantatges de selectivitat i potència, l'aparell de quatre vàlvules va restar arreuconat i els exportadors d'Amèrica no van tenir un altre acudit que endossar al mercat europeu allò que ells no volen, i

d'ací han vingut les ofertes d'aparells fins a tres i cinc dòlars. Com que la nostra producció fins ara només havia estat d'aparells petits de tres o quatre làmpares, heus ací malaguanyats tots els esforços fets. I bé; contra aquesta intrusió, no és lícita com s'ha fet a França una política de contingents, que limita la importació fins a anul·lar-la per als tipus de competència i de resultat problemàtic. Perquè cal insistir en la qualitat defectuosa de la majoria dels aparells i prevenir el radioient que molts són un engany, no sols per les interrupcions de l'aparell mateix, sinó també principalment per la facilitat amb què fan malbé les vàlvules, amb la qual cosa aviat s'han de desfer i substituir aparells relativament nous. Un fet corrobora el que diem: les cases expenedores de material de ràdio que amb aparells de transformador i de fabricació europea no els ve d'un mes per al termini de cobrament dels aparells, rebutgen les operacions a base d'aquests aparells universals petits per la poca confiança i garantia que inspiren, i d'ací que tothom se'n vulgui despendre amb els menys mals de cap possibles.

En general, l'aparell europeu té menys rendiment, però el resultat és més segur, i per això el fabricant i el venedor poden garantir la mercaderia, talment com esdevenia amb les bones marques americanes fins fa un temps.

Fins fa poc, l'aparell es venia per la marca que portava i cada una era d'una categoria determinada, i amb això el públic sabia a què atendre's. Avui es ven pel preu, i això sempre és desastrós per la qualitat dels aparells.

No hi ha dubte que una unió dels fabricants i comerciants importadors en una entitat que procuri agermanar llurs activitats pot fer molt en aquest sentit, i ens plau anunciar que ja alguna cosa es comença a fer d'un temps ençà, procurant informar i estimular al Govern a actuar; però cal tenir en compte que no s'ha d'esperar tot de l'Estat, i que la iniciativa ha de partir dels interessats en aquest afer, i així no sols tindran una defensa dels seus interessos, contribuint a sanejar i perfeccionar la radiotelefonía al nostre país, i els radioients tindran una garantia del que adquireixen i la seguretat que l'esforç que sempre comporta l'adquisició d'un aparell de ràdio haurà estat ben profitós.

J. G.

NOTES DE RADIO

Demà, "Cosi fan tutte"

Els filharmònics poden escoltar demà, a les set del vespre, la retransmissió que les estacions de la xarxa de l'Estat francès faran del festival de Salzburg, en el qual, sota la direcció de Clement Krauss, l'òpera de Mozart, *Cosi fan tutte*, serà interpretada per Eva Hadrabova, Karl Hammes, Josef Manowarda, Viorica Ursuleac, Franz Wolkner i Adela Kerm.

Una retrospectiva de T. S. F.

En l'Exposició de Berlín, que ja anunciàvem i que serà oberta del 18 al 27 del corrent, hi haurà una retrospectiva de la T. S. F., a fi d'ensenyar al visitant les etapes de la radiodifusió alemanya.

En el saló d'honor seran exposats els aparells amb què Henri Herz va fer, en 1887, les seves primeres experiències sobre les ones elèctriques, els aparells utilitzats pel professor Slaby en les seves proves a l'església de Heiland i a l'estació marítima de Potsdam.

També seran exposats els primers emissors de darreries del segle darrer, que asseguraren les comunicacions entre Heligoland, Cuxhaven, Bremshaven i els vaixells en alta mar. Després, els emissors d'ones esmortides, els d'ones entretingudes, l'arc de Poulsen, els alternadors d'alta freqüència, l'estació de la Potsdamer Platz i una retrospectiva del micròfon.

També hi figurarà tota la tècnica de la recepció: el Morse i el telègraf enregistraor, els primers detectors, els *ticker*, les bobines amb cursor.

Per últim, hi haurà una instal·lació dedicada a l'altparlant i a la fabricació de les làmpares de recepció.

Escolteu per a vosaltres sols

La calor fa obrir finestres i balcons. Res a dir contra això. Ara, aprofitar-se'n per provar que hom té un aparell que crida més que el del veí, vetaquí una cosa inadmissible. Desgraciadament, anant pel carrer o tot sopant, es veu — i es sent — que hi ha molts aficionats a batre aquesta mena de rècords. I els que tal fan, cal dir-ho, són uns mals oients. Haurien de tenir present que com més crida un aparell de ràdio, més deforma e' que hauria de reproduir fidelment. Després, haurien de recordar que al veïnat sempre hi ha un aparell més potent, que cridarà més i es farà sentir de més lluny. Si no us ho creieu, és que els amos d'aquest aparell són unes persones civils i respectuoses de la comoditat dels altres.

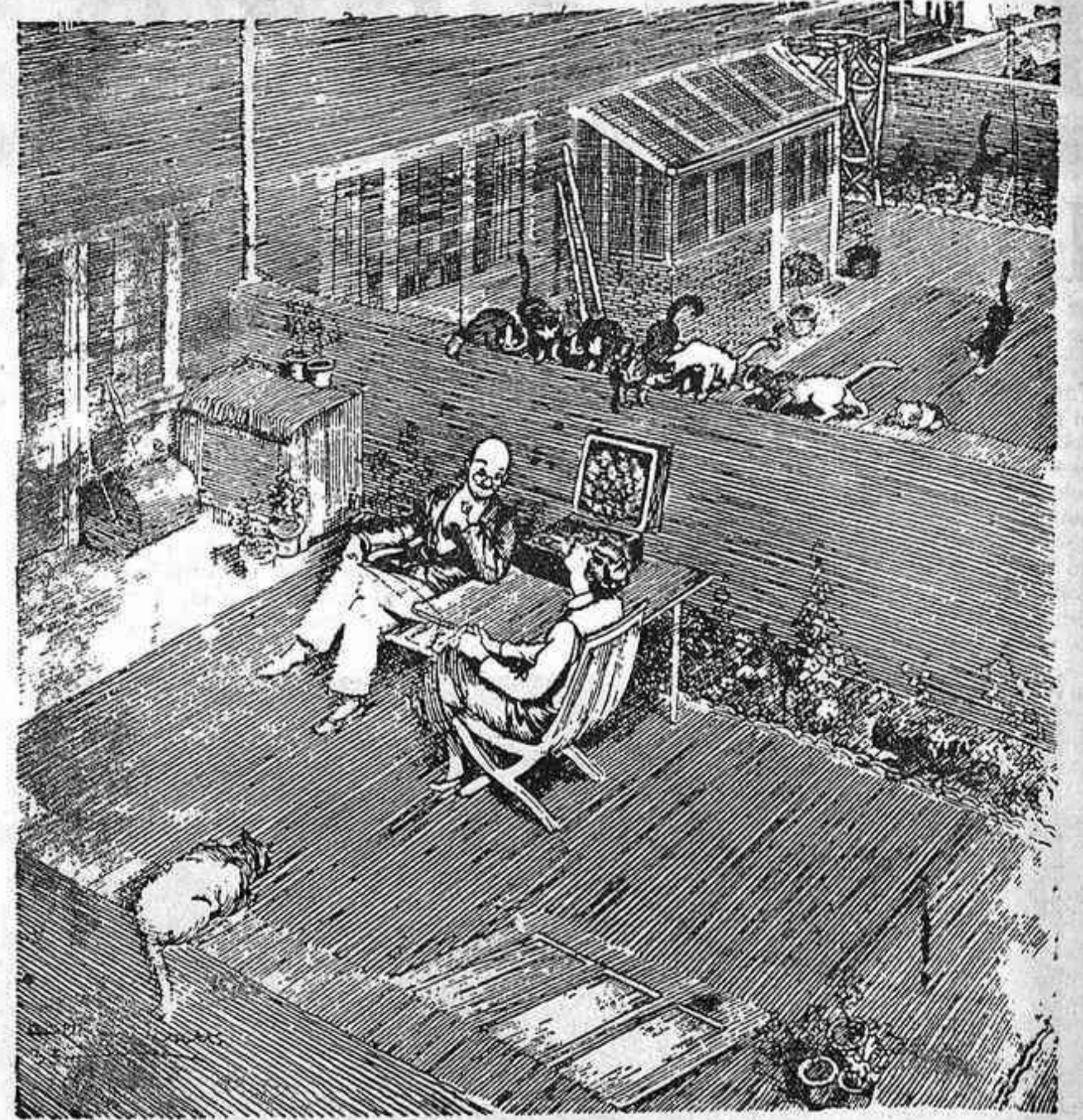
Nova estació suïssa

Si Bèlgica és bilingüe, Suïssa és trilingüe. La Suïssa francesa i l'alemanya tenien potents estacions emissores, però la italiana, el Tessi, es veia en el cas d'haver d'escoltar els programes de Milà i de Florència.

Amb l'ajut del govern federal i dels cantons de llengua italiana, s'ha creat una societat autònoma de radiodifusió, la qual ha instal·lat una estació emissora a Monte Ceneri i uns estudis a Lugano, equipada per a emetre entre 400 i 1,200 metres de longitud d'ona. Amb 680 i 700 metres, es produeixen interferències; en canvi, l'ona de 1,140 metres donava bon resultat. Però la Conferència de Lucerna, l'observació de les resolucions de la qual és obligatòria, ha reservat les grans longituds d'ona a les grans nacions, i Monte Ceneri ha de treballar a 257,1 metres.

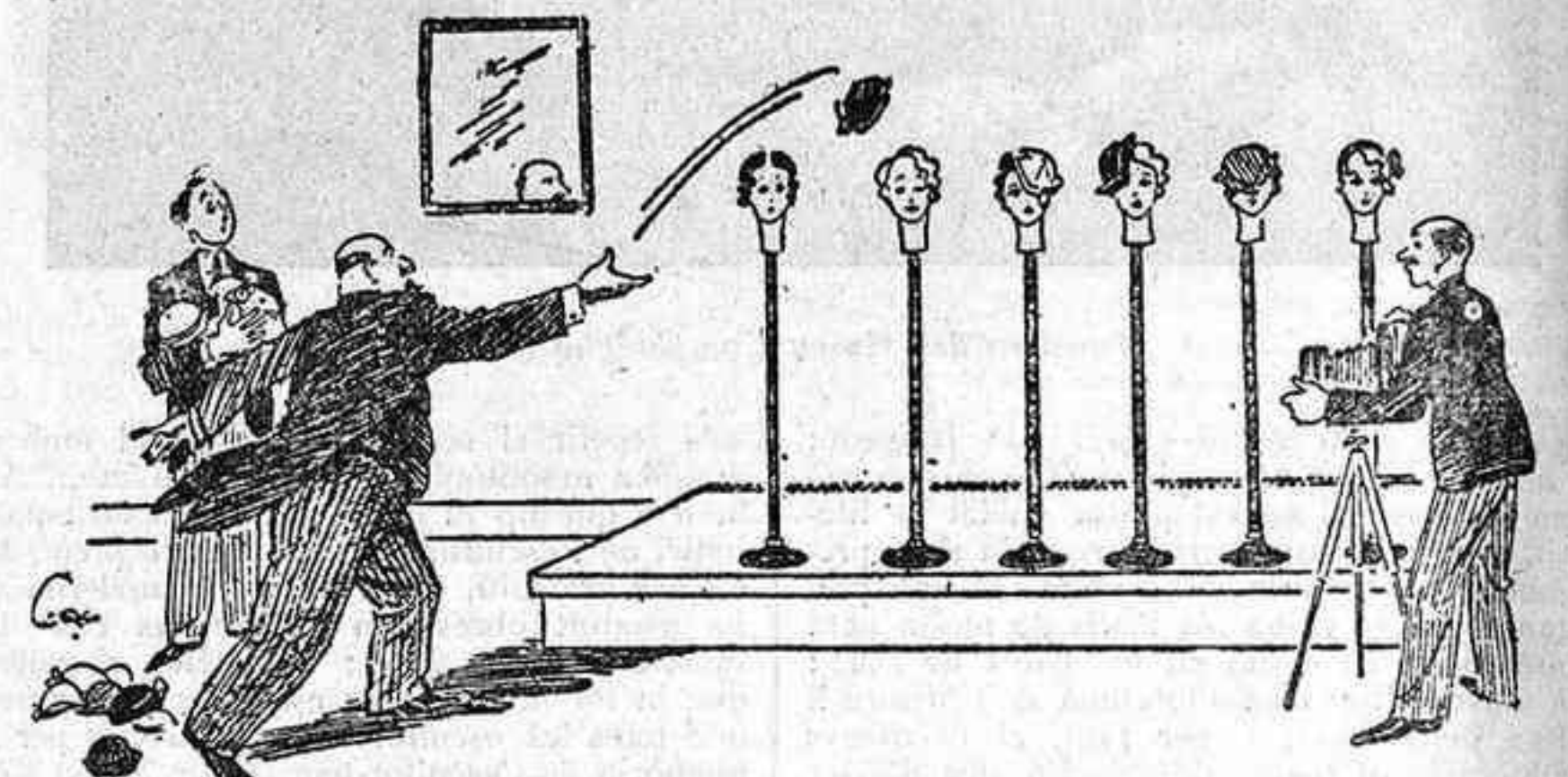
Sembla que aquesta estació pot tenir, si cal, un paper estratègic. Ha estat equipada per a poder-se bastar tota sola, ja que l'energia que consumirà serà proporcionada per una instal·lació Diesel.

L'estudi de Lugano consta d'una gran sala per a concerts orquestrals i una de més petita per a música «da camera», una discoteca capaç per a sis mil discos, una sala per a ràdio-teatre, etc. Té dos conjunts amplificadors, no sols en previsió d'avaries, sinó també per a efectuar dues transmissions simultànies, ja que l'estudi de Lugano no sols ha de servir per a l'emissora de Monte Ceneri, sinó també per a les altres estacions suïsses.

El disc *Cant del rossinyol*.

(Punch, Londres)

ELS MISTERIS DE LA MODA
Tria de la inclinació dels nous barrets.

(Dublin Opinion)

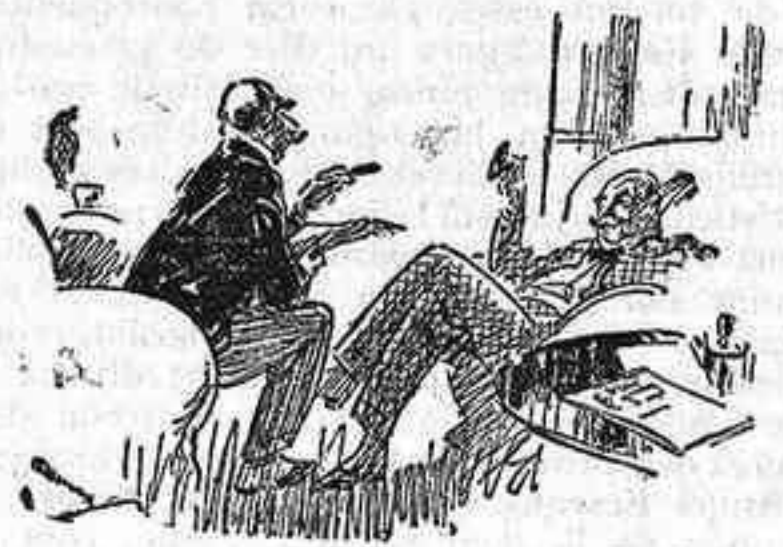
El joier.—La publicitat dona resultat, ho pot creure. Ahir poso un anunci demanant un *sereno*, i aquesta nit mateixa m'han robat la botiga.

(The Humorist, Londres)

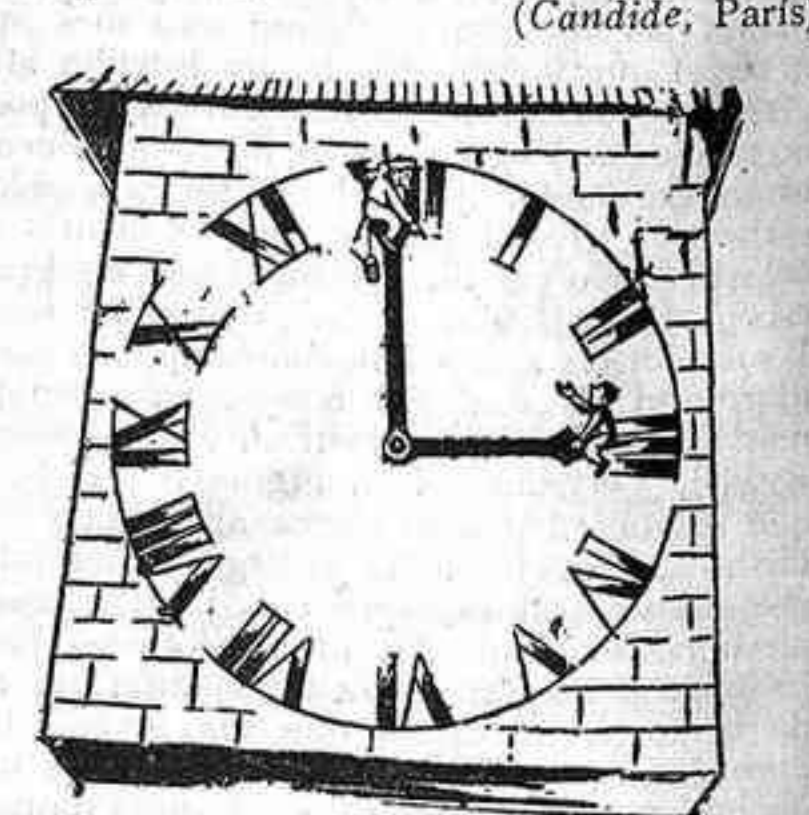
—Voldria escriure-li una carta, però que la seva dona la llegís primer que ell.
—Això rai. Posa-hi al sobre: «Estrictament personal».

(Candide, París)

—Les meves proposicions són: jo, director general amb vint mil duros l'any; vos, director comercial amb quinze mil; el marquès Tal, director de propaganda amb deu mil; el general Tal Altre, director dels serveis tècnics amb deu mil. Ara només ens falta trobar alguns empleats de seixanta duros que facin anar el negoci.

(London Opinion)

—Dona'm foc.
—Espera't un quart.

(Ilustrowany Kurjer, Cracòvia)

UN ESCANDOL

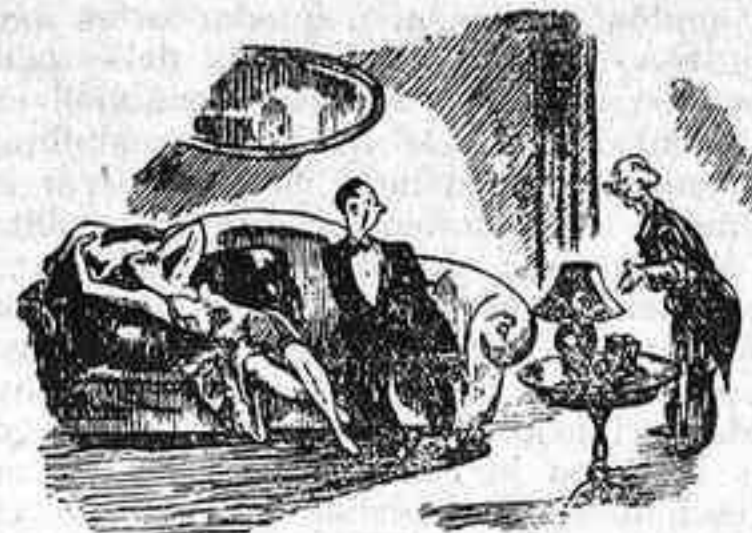
(The Passing Show, Londres)

ELS VELLS CASTELLS

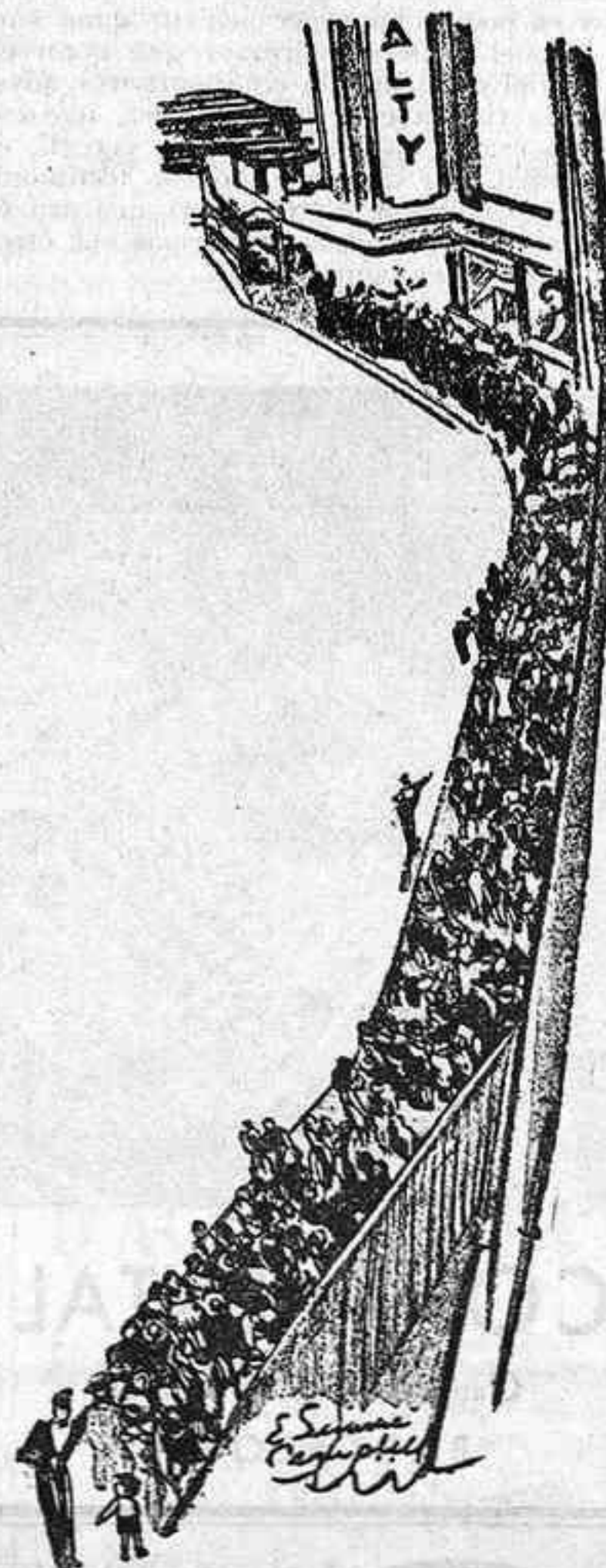
—El que puc dir, és que si la reina Anna ha dormit en aquest llit, és que l'havien narcotitzada!

(The Humorist, Londres)

—Potser a vostè, jove, li interessaria que li ensenyés la meua col·lecció de monedes antigues.

(Judge, Nova York)

FILM D'EXIT

—Però, nen, aquest film no és per a criatures.

—No s'hi amoïni, que ja seré gran quan arribaré a la taquilla.

(Everybody's Weekly)

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA

La Publicitat

Publica la informació més completa, tant internacional com peninsular i local

Comentaris i col·laboració de les millors signatures
Gràfics d'actualitat

Llegiu-la avui i cada dia

Suscriviu-vos a **MIRADOR**
Corts Catalanes, 589 - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

El Sr. _____
que viu a _____
carrei _____ n.º _____ es subscriu a **MIRADOR**
vel preu fixat de **3'50 ptes. trimestre**.
_____ de _____ de 193____

Signatura